

KVINNOR SOM GÄRNINGSPERSONER

FAKTORER OCH VÄNDPUNKTER BAKOM
AVSLUTANDET AV EN KRIMINELL LIVSSTIL

NEJRA VRBANJAC
RADMILA PAJKOVIC

KVINNOR SOM GÄRNINGSPERSONER

FAKTORER OCH VÄNDPUNKTER BAKOM AVSLUTANDET AV EN KRIMINELL LIVSSTIL

**NEJRA VRBANJAC
RADMILA PAJKOVIC**

Pajkovic, R & Vrbanjac, N. Kvinnor som gärningspersoner. Faktorer och vändpunkter bakom avslutandet av en kriminell livsstil. *Examensarbete i kriminologi 15 högskolepoäng*. Malmö Universitet: Fakulteten för hälsa och samhälle, institutionen för Kriminologi, 2019.

Abstrakt: Denna studie har haft som syfte att med hjälp av ett kvalitativt tillvägagångssätt belysa centrala faktorer som har en betydande roll för kvinnors avslut av den kriminella livsstilen. Undersökningen är baserad på fyra semi-strukturerade intervjuer med före detta kvinnliga gärningspersoner som avtjänat sitt fängelsestraff. Fokuset i studien har vidare varit att identifiera diverse vändpunkter.

Resultatet av studien tyder bland annat på att föräldraskap har haft en betydlig påverkan på varför vissa av kvinnorna i studien funderat över att avsluta sina kriminella karriärer. Föräldraskap som vändpunkt har visat sig vara mer betydelsefull för vissa kvinnor i undersökningen än andra. Föräldraskapet för två av kvinnorna var en viktig drivkraft, dock inte en direkt vändpunkt. Vidare är partnerrelationer som vändpunkter betydelsefulla i endast ett fall. Forskning nämner äktenskap som en vändpunkt men är otydlig om icke-äktenskapliga relationer kan agera som en vändpunkt. Det framgår även att fängelsestraffet fungerade som en vändpunkt för två av kvinnorna. De negativa upplevelserna av straffet bidrog till dessa kvinnors positiva utveckling.

Avslutningsvis tyder undersökningens resultat att kvinnornas egen vilja och motivation kan ha stärkts av de negativa upplevelserna från fängelset. Föräldraskapet för en av kvinnorna var, i kombination med fängelsestraffet en drivkraft som resulterade i avslutandet av den kriminella karriären. Detta öppnar en diskussion om möjligheten för att två vändpunkter kan finnas samtidigt.

Nyckelord: Avslut, Kriminalitet, Kriminell karriär, Kriminell livsstil, Kvalitativ, Kvinnliga gärningspersoner, Vändpunkter

FEMALE OFFENDERS

FACTORS AND TURNING POINTS BEHIND DESISTANCE

**NEJRA VRBANJAC
RADMILA PAJKOVIC**

Pajkovic, R & Vrbanjac, N. Female offenders. Factors and turning points behind desistance. *Degree project in Criminology, 15 credits*. Malmö University: Faculty of Health and Society, Department of Criminology, 2019.

Abstract: The purpose of this study has been to highlight the main factors that play an important role for women's desistance. Through a qualitative approach, this study is based on four semi-structured interviews with former female offenders whom have all served prison sentences. The aim of the study has been to identify turning points in the context of these four women.

The results show that parenthood has had a major impact on most of the women. The women's children have been a reoccurring thought when the women have considered the thought of leaving their criminal lifestyle. Despite this, the role of parenthood has been more significant for certain women more than others. In the case of two of the women parenthood has been an important factor, but not a direct turning point.

Another turning point that has been identified is relationships with a partner. In only one of the cases has this been relevant. Previous research has found support for marriage as a turning point. It is still unclear whether regular partnerships can serve as a turning point in the same way as marriage could. The result of this study show that a prison sentence acted as a turning point for two of the women. The effects of the punishment as well as the negative experiences contributed to the prosocial development of the two women. Note that an important aspect of this context is that the women's free will and motivation was amplified because of the punishment. For one of the women it was the combination of the punishment and parenthood that motivated the woman to end her criminal career. This particular case opens for a discussion regarding the possibility of two turning points co-existing.

Keywords: Criminology, Criminal career, Desistance, Female offender, Turning point

FÖRORD

Vi vill passa på att rikta ett stort tack till samtliga av de personer inom KRIS som vi fått möjlighet att intervjua. Er vilja att berätta om era tidigare erfarenheter och öppenhet har gjort denna uppsatsen möjlig. Vi vill även rikta ett stort tack till vår handledare My Lilja, som under arbetet gång stöttat och väglett oss. Tack!

Malmö, 2019

Nejra Vrbanjac & Radmila Pajkovic

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING.....	6
1.1 Syfte	6
1.2 Frågeställning.....	6
1.3 Centrala begrepp	7
1.4 Avgränsning.....	7
2. BAKGRUND	7
3. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER.....	8
3.1 Teorin om sociala band.....	8
3.2 Den åldersgraderade teorin om informell social kontroll.....	9
4. TIDIGARE FORSKNING	10
4.1 Befintlig forskning är begränsad	10
4.2 Vändpunkter.....	11
4.3 Fängelsestraff som vändpunkt?.....	12
4.4 Äktenskap och anställning - kön har en avgörande roll.....	12
4.5 Föräldraskap har en signifikant effekt på kvinnor.....	13
5. METOD OCH MATERIAL.....	14
5.1 Metodval	14
5.2 Design	15
5.3 Vetenskapsteoretisk utgångspunkt och förförståelse	15
5.5 Genomförande.....	17
5.6 Transkribering och analysmetod.....	18
5.7 Validitet och reliabilitet.....	18
5.8 Etiska överväganden.....	19
5.9 Säkerhet och metodologiska konsekvenser	20
6. RESULTAT.....	20
6.1 Informell social kontroll	21
6.2 Avslutad kriminalitet	23
6.2.1 Föräldraskap	23
6.2.2 Fängelsestraff.....	23
6.2.3 Partnerrelationer.....	25
6.2.4 Negativa effekter av missbruket.....	25
7. DISKUSSION	26
7.1 Metoddiskussion.....	26
7.2 Resultatdiskussion.....	27
7.2.1 Partnerrelationer	27
7.2.2 Fängelsestraff.....	28
7.2.3 Föräldraskap	30
7.2.4 Negativa effekter av missbruk	32
7.2.5 Slutsats.....	32
7.3 Förslag till framtida forskning.....	33
8. SAMMANFATTANDE SLUTSAT	34

9. REFERENSER	35
10. BILAGOR.....	37
Bilaga 1. Intervjuguide	37
Bilaga 2. Etiknämndens utlåtande.....	39
Bilaga 3. Informationsbrev	40

1. INLEDNING

Statistik visar att 18 procent av kvinnorna återfaller i brott inom ett år efter ett fängelsestraff (Brottsförebyggande rådet 2019). En större andel kvinnor (29 procent) återfaller inom tre år. Detta innebär att närmare en tredjedel av de kvinnor som lagförs för brott återfaller (a.a.). Att motverka kriminalitet och förebygga återfall i brott är viktiga målsättningar som samhället strävar efter. Samhället och rättsväsendet strävar efter att reducera brottsligheten och bidra med stöd till offer (Gunnison m.fl. 2016). Ur ett historiskt perspektiv har kriminologin som vetenskap kommit långt. Forskning om kvinnor som gärningspersoner har inte varit lika utvecklat inom den kriminologiska vetenskapen som övriga områden (a.a.). Genom historien fanns inte ett lika stort intresse inom kriminologin vad gällde att studera kvinnor som begick brottsliga handlingar (a.a.).

Ur det historiska perspektivet hade kvinnor som offer och gärningspersoner en sekundär roll inom forskningen (Gunnison m.fl. 2016). Våld i nära relationer var exempelvis inte lika uppmärksammat som det är idag (a.a.). Det fanns inte heller ett intresse att undersöka kvinnor som gärningspersoner. Det var inte förrän ett extremt fall där kvinnor som gärningspersoner uppmärksammades av amerikanska media (a.a.). Fallet handlade om Lizzie Borden, som 1892 greps för de brutala mordena på sina föräldrar. Omständigheterna kring dubbelmordet uppmärksammades internationellt eftersom det var ovanligt att en kvinna begick ett sådant brott med brutala omständigheter (a.a.). Trots att Lizzie Bordens fall fick internationell uppmärksamhet hade dåtidens kriminologer fortfarande brist på intresse att undersöka kvinnan som gärningsperson (a.a.).

Mycket av det som är känt idag om kvinnor som gärningspersoner är inte lika utforskat som andra aspekter av kriminalitet (Gunnison m.fl. 2016). Inom den kriminologiska forskningen uppmärksammas kvinnors brottslighet inte på samma sätt som manlig brottslighet (a.a.). Anledningen till att kvinnan fick en sekundär roll inom den kriminologiska vetenskapen var dels på grund av att forskare var mer intresserade av män och deras brottslighet; samt att män påvisade en högre grad av brottsligt beteende jämfört med kvinnor (a.a.).

Den feministiska rörelsen har haft en betydande inverkan på den kriminologiska vetenskapen (Gunnison m.fl. 2016). Den feministiska rörelsen bidrog bland annat med att kvinnan som brottsoffer och gärningsperson uppmärksammades inom forskningen (a.a.). På grund av att den feministiska kriminologin har därmed samhället fått en bredare kunskap om kvinnor som gärningspersoner och brottsoffer (a.a.).

1.1 Syfte

Syftet med undersökningen är att belysa centrala faktorer för kvinnors avslut av den kriminella livsstilen. Undersökningen kommer framförallt att fokusera på vilka vändpunkter som var viktiga för de kvinnliga informanterna. Vidare har syftet varit att tillämpa teorin om sociala band samt den åldersgraderade teorin om informell social kontroll på resultatet.

1.2 Frågeställning

- Vilka vändpunkter är betydelsefulla för före detta kvinnliga gärningspersoner när det gäller avslutandet av den kriminella karriären?

1.3 Centrala begrepp

Kvinna som gärningsperson: i studiens kontext syftar begreppet på kvinnor som tidigare haft en kriminell livsstil samt avtjänat ett fängelsestraff.

Kriminell livsstil: innefattar i första hand en tidig brottslig debut och umgänge med brottsliga kamrater. Innefattar även frekvent brottslighet, antisociala normer och värderingar, samt missbruk (Lindblom m.fl. 2018).

Kriminell karriär: innefattar individer med en omfattande och långvarig bakgrund av kriminalitet (Ouellet 2019).

1.4 Avgränsning

Undersökningen kommer inte beröra aktivt kriminella. För att avgränsa undersökningen kommer endast före detta kriminella kvinnor intervjuas. Fokuset kommer att vara centrerad runt vändpunkter, det vill säga varför dessa kvinnor valde att avsluta sin kriminella livsstil. Därav kommer undersökningen inte lägga stor vikt på varför en kriminell karriär generellt påbörjas. Däremot anser vi att för att kunna förstå faktorerna bakom avslutandet av en kriminell karriär, är det även viktigt att förstå varför den påbörjades. Resultatdelen i uppsatsen kommer därför innefatta en kort redogörelse om hur dessa kvinnor påbörjade sin kriminella karriär. Detta är relevant för den teoretiska utgångspunkten. Ingen specifik brottstyp kommer att undersökas eftersom det inte är relevant i denna specifika undersökning.

2. BAKGRUND

I tidigare kriminologisk forskning konstaterade forskare exempelvis att unga flickor som begick kriminella handlingar var väldigt ovanliga (Azad m.fl. 2017). Den forskning som fanns tillgänglig om unga flickor som gärningspersoner menade att flickorna var ensamvargar och att de hade en social störning som bidrog till deras brottsliga beteende. På grund av att denna syn på kvinnliga gärningspersoner ansåg dåtida kriminologiska forskare att ingen ytterligare forskning kring kvinnor som gärningspersoner behövdes (a.a.).

Med detta är det därmed viktigt att fortsätta bidra till den feministiska kriminologiska forskningen (Gunnison m.fl. 2016). Forskningen om kvinnor som gärningspersoner är mer utvecklad och nyanserad idag. Trots de finns det fortfarande behov av att utöka den (a.a.). Det finns exempelvis ett tydligt behov av mer forskning kring kvinnor som gärningspersoner. Det är viktigt att främja och utveckla den feministiska kriminologiska forskningen eftersom den ämnar undersöka alla aspekter av kvinnor i förhållande till kriminologi (a.a.).

Det finns omfattande forskning om avslutandet av en kriminell livsstil. Däremot finns det ett behov av att utöka den; framförallt vad gäller kvinnornas roll (Leverentz 2006). Utökad kunskap om kriminella och kriminalitet i sin helhet har kontinuerligt varit ett ämnesområde som samhället varit i behov av. Dels för att kunna förstå fenomenet i sin helhet och för att identifiera riskfaktorer och potentiella skyddsfaktorer i brottsförebyggande syfte (a.a.). I majoriteten av den kriminologiska forskningen om varför en individ börjar, fortsätter och slutar begå brott är undersökningarna baserade på en manlig population eller den generella brottsliga populationen (Leverentz 2006). Det kan därmed uppstå en viss

problematik i att rikta fokus på män i förhållande till brottslighet. Eftersom det fortfarande är oklart om samma forskning kan appliceras på kvinnor finns det därför ett större behov av fler studier där kvinnor är i fokus (Leverentz 2006; Andersson 2013).

Till skillnad från tidigare kriminologisk forskning finns det en bredare kunskap idag om kvinnor som gärningspersoner. Forskningen är däremot fortfarande begränsad; speciellt vad gäller kvinnors avslut av den kriminella karriären (Gunnison m.fl. 2016). Det är viktigt att förstå varför kvinnor börjar och fortsätter begå brott. Det är även viktigt att förstå varför kvinnor slutar begå brott och att identifiera de centrala faktorerna bakom avslutet (Michalsen 2019). Det är viktigt för att samhället ska kunna förstå de avgörande mekanismerna bakom avslutandet av en kriminell karriär för att kunna applicera det i brottsförebyggande syfte (a.a.). För att förebygga ett problem krävs en fördjupad förståelse för problemet. Det är därmed viktigt att utöka kunskapen om varför individer börjar, fortsätter och eventuellt slutar begå brott. Kunskapen kan användas i brottspreventiva syften och kan tillämpas i att utveckla eller förbättra behandlingsprogram och liknande (Brottsförebyggande rådet 2015).

I undersökningen kommer ett antal intervjuer att genomföras med informanter från kamratföreningen Kriminellas Revansch i Samhället - KRIS (KRIS 2019). KRIS är en ideell organisation vars syfte är att erbjuda stöd och hjälpa före detta kriminella och missbrukare. Föreningen hjälper individerna på olika sätt. Vad som utgör en stor del av KRIS arbete är så kallad "muckhämtning", som innebär att KRIS möter individerna när de frigges från fängelset (a.a.). Utöver det hjälper föreningen individerna med boende samt erbjuder kurser/utbildningar och samtal som ska hjälpa individerna hitta tillbaka till samhället (a.a.).

3. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

3.1 Teorin om sociala band

Sociala bandteorin framställdes av Travis Hirschi, som ville erbjuda en förklaring till varför individer begår respektive inte begår brott (Hirschi 2002). Teorin ska därmed även kunna förklara varför en individ inte börjar begå brott. Teorin förklarar att brottsligt beteende förekommer om en individ har svaga band till det konventionella samhället. Teorin utgörs av fyra sociala band som kan påverka en individs beteende och handlingar (a.a.).

Det första sociala bandet handlar om så kallad anknytning som belyser vikten av individens känslomässiga band till andra (Hirschi 2002). Hirschi (2002) betonar att anknytning till exempelvis familjen är särskilt viktig för individen under barn- och ungdomsåren (a.a.). Det andra sociala bandet är benämnt som åtagande i teorin. Samhället är uppbyggt av normer som generellt är socialt accepterat av majoriteten. Ett resultat av detta blir att det skapas en social "bild" av vad som anses vara framgångsrikt, i enlighet med samhällsnormerna. Åtagande innefattar därmed den målsättning eller strävan som en individ besitter för att vara i enlighet med samhällets normer och för att anses framgångsrik (a.a.).

Det tredje bandet benämns som delaktighet och innefattar individens sysselsättning med konventionella aktiviteter, som till exempel arbete (Hirschi 2002). Dessa aktiviteter ska därmed agera som ett hinder för att individen ska

fortsätta med sitt kriminella handlande. Detta eftersom individen delvis inte vill riskera att försvaga det sociala bandet, samt även för att aktiviteterna rent tidsmässigt tar upp för mycket av individens tid för att begå brott (Hirschi 2002). Övertygelse är det fjärde sociala bandet i teorin om sociala band. Det berör individens egen moral. Övertygelsen omfattar individens inställning till rättsstaten och vikten av att följa samhällets regler (a.a.)

Teorin belyser vikten av de olika sociala banden, samt vilka effekter de har på individen. När individen har etablerat eller återupptagit de sociala banden fyller det en slags funktion av informell social kontroll (Hirschi 2002). Detta eftersom individen exempelvis inte vill riskera att förlora eller skada de sociala banden genom att begå ett brott (a.a.). För att upprätthålla den avslutade kriminaliteten kan familjen eller anställningen fylla den informella sociala kontrollens funktion. Ur ett perspektiv blir individen informellt "övervakad" av familjen eller arbetsplatsen (Carlsson 2019).

3.2 Den åldersgraderade teorin om informell social kontroll

Teorin om åldersgraderad informell social kontroll utvecklades av Robert J. Sampson och John H. Laub (Sampson & Laub 1993). Travis Hirschis teori om sociala band har haft en viss betydelse för Sampson och Laubs utveckling av den åldersgraderade teorin (a.a.). Den kriminologiska forskningen undersökte antingen makrostrukturer (exempelvis sociala klasser), eller mikrostrukturer (exempelvis familjedynamik) (a.a.). Sampson och Laub (1993) menade att det var nödvändigt att undersöka båda strukturerna för att kunna förklara brottslighet. Därmed utvecklade de en åldersgraderad teori om informell social kontroll.

Teorin är en så kallad kontrollteori och likt sociala band ämnar den att förklara brottsligt beteende genom sociala band till det konventionella samhället (Sampson & Laub 1993). Svaga sociala band till samhället kan enligt teorin till viss del spegla en individs antisociala tendenser. Det är däremot viktigt att betona att dessa sociala band blir påverkade av olika faktorer i individens bakgrund; som exempelvis familjen och socioekonomisk status (a.a.). Som tidigare nämnt har Hirschis teori om sociala band haft en viss betydelse för den åldersgraderade teorin om informell social kontroll. De sociala band som är centrala i Sampson och Laubs (1993) teori är de sociala banden som Hirschi benämner som anknytning och åtagande.

Vid antisociala tendenser eller annat problematiskt beteende i barndomen innebär det en förhöjd risk för individen att utveckla ett brottsligt beteende (Sampson & Laub 1993). Författarna betonar i sin teori att de sociala banden kan förändras över tid. Dessa förändringar är viktiga att förstå eftersom de kan vara betydande faktorer som leder till om en individs kriminalitet fortsätter eller avslutas (a.a.). Vad som kan förändra och eventuellt stärka en individs sociala band till samhället är så kallade vändpunkter. Exempel på sådana vändpunkter är bland annat en anställning, äktenskap eller föräldraskap (a.a.). Vändpunkterna stärker individens band till det konventionella samhället samt att individens relationer till dessa prosociala individer stärks. Det innebär därmed att individen inte vill riskera att förlora dessa relationer genom att begå brott och därför avstår individen från det (a.a.). Ett viktigt begrepp som Sampson och Laub (1993) diskuterar är "desistance by default" som kan förekomma när en individ väljer att avsluta sin kriminella livsstil utan att göra några större reflektioner kring det.

Även om Sampson och Laubs teori och Hirschis teori liknar varandra i grunden, är det värt att understryka att båda är relevanta att ha med i de teoretiska utgångspunkterna. Som tidigare nämnt har teorin om sociala band haft ett omfattande inflytande på Sampson och Laubs utveckling av den åldersgraderade teorin. Kriminologerna belyser olika sidor av samma mynt. Hirschi fokuserar på varför en individ börjar med kriminalitet medan Sampson och Laub lägger vikt på varaktighet i kriminalitet och avbrott. Därmed är det av relevans att undersökningen innefattar båda teorier.

4. TIDIGARE FORSKNING

Forskning relaterad till avslutandet av den kriminella livsstilen hade sitt ursprung i det växande intresset hos forskare att förstå fortsatt kriminalitet och avbrott hos unga (Brown & Bloom 2018). Den feministiska kriminologiska forskningen har genom åren bidragit till den kunskap som finns idag kring kvinnor och brottslighet. Däremot är forskning kring före detta kvinnliga gärningspersoner och faktorerna bakom deras avslut fortfarande relativt nytt (a.a.).

4.1 Befintlig forskning är begränsad

Det finns ett behov av utökad forskning kring kvinnor som gärningspersoner (Andersson 2013). En stor del av den befintliga forskningen baseras på studier där män utgör populationen. Mycket av forskningen är centrerad runt manlig brottslighet eller den generella brottsligheten; där även män utgör majoriteten (Leverentz 2006; Brown & Bloom 2018). I studier som inkluderar både män och kvinnor, har majoriteten av urvalet fortfarande varit män (Brown & Bloom 2018). Kvinnans roll i sådana studier har huvudsakligen varit hur de påverkas av mannens brottslighet (Leverentz 2006). Mycket av den befintliga forskningen kring kvinnor utgör kvinnors utsatthet för brott. Därav har kvinnliga kriminella haft en sekundär roll inom forskningen (a.a.).

Det finns även en brist på forskning som undersöker hur vändpunkter påverkar kvinnors avslut av den kriminella livsstilen (Michalsen 2019). Även om diverse studier har inkluderat kvinnor i urvalet har en majoritet av de urvalen fortfarande bestått av män (Michalsen 2019; Leverentz 2006; Brown & Bloom 2018). Majoriteten av forskningen om vändpunkter är fokuserade på män och deras beteende i förhållande till avbrott i kriminalitet (Michalsen 2019). Däremot har mycket av den forskningen applicerats på kvinnor. Diverse forskare ifrågasätter om det är lämpligt att applicera den forskning på kvinnor eftersom könen skiljer sig åt på många sätt, samt att diverse vändpunkter har en mer signifikant effekt på män och är lättare att applicera för att förklara mannens avslutade karriär (a.a.). Forskning har ännu inte med säkerhet kunnat konstatera om det går att applicera de identifierade vändpunkterna på kvinnors avslut av den kriminella livsstilen (Andersson 2013).

Det existerar forskning som bekräftar att det finns liknande erfarenheter bland brottsliga män och kvinnor. Faktorer som exempelvis negativa familjeförhållanden och brottsliga kamrater är gemensamma för både könen vad gäller påbörjandet av brottslighet (Brown & Bloom 2018). Forskningen påpekar dock att det kan finnas skillnader i erfarenheter mellan könen på grund av bland annat traditionella könsnormer som existerar i samhället (a.a.).

4.2 Vändpunkter

Sampson och Laub (1993) belyser vikten av vändpunkter i förhållande till avslutandet av den kriminella livsstilen. Vändpunkter är en del av en process som sker över en längre tid och innefattar förändring som sker stegvis men även plötslig förändring (a.a.). Vändpunkter är en central kärna i Sampson och Laubs åldersgraderade teori om informell social kontroll. Under livsförloppet kan diverse vändpunkter framträda som skapar möjligheter för individen att förändra sin livsstil mot det positiva (Carlsson 2019).

Tjänstgöring inom militären, äktenskap, familj, anställning och fängelse är vändpunkter som Sampson och Laub (1993) diskuterar. Dessa gör det möjligt för individen att ta ett aktivt avstånd från sitt förflutna och fokusera på framtiden (Carlsson 2019). Detta benämns även som ”knifing off”. Genom detta uppstår en möjlighet att etablera och investera i nya prosociala förhållanden. Individen blir på ett sätt ”övervakad”; både formellt och informellt av dessa nyskapade relationer. Vändpunkterna presenterar en möjlighet för individen att bilda en ny identitet utöver den kriminella (a.a.). Individens rutinaktiviteter förändras även. Rutinaktiviteterna centreras istället runt det konventionella samhället och vilka regler som tillhör dit (a.a.).

Forskare benämner tre olika övergångar i avslutandet av en kriminell livsstil: förändringar i den sociala kontrollen, förändringar i rutinaktiviteterna samt ny identitetsbildning (Carlsson 2019). Dessa tre är väsentliga övergångar för att förstå hur vändpunkter påverkar avbrott av den kriminella livsstilen. Att välja att avsluta sitt kriminella liv handlar om att individen förändras sitt livsförlopp och har viljan samt motivation till att utföra detta fullt ut (a.a.).

Vändpunkterna är en del av ett förändrat livsförlopp som påverkar viljan att sluta begå brott (Carlsson 2019). Därmed är det viktigt att förstå att exempelvis äktenskap eller en ny anställning i sig inte påverkar avslutet av den kriminella livsstilen. Istället ingår de i en process som kan stärka individens motivation att avsluta den (a.a.). De är istället en del av en större process där individen förändrar sitt livsförlopp och rutinaktiviteter; samt att individen får en ny självbild och tar avstånd från den kriminella identiteten (a.a.). Vändpunkterna är därmed indirekt relaterade till varför en individ avslutar sin kriminella livsstil. De påverkar den sociala kontrollen, individens identitet samt rutinaktiviteterna. Det är dessa faktorer som påverkar avslutandet av den kriminella livsstilen (a.a.).

Sampson och Laub (1993) diskuterar de olika vändpunkternas betydelse i boken *Crime in the making: Pathways and turning points through life*. Äktenskap och en stabil anställning påvisade sig vara viktiga vändpunkter för män. Vändpunkterna speglar vilken betydelse och effekt prosociala förhållande har på avslutandet av en kriminell karriär (a.a.). Att individen investerar i och vårdar dessa förhållanden, samt att den andra parten gör detsamma har betydelse för individens avslut av kriminaliteten (a.a.). Vikten av emotionellt och ekonomiskt stöd från båda parter är avgörande för det ”sociala kapitalet”, som Sampson och Laub benämner det. Om individen har ett starkt socialt kapital; det vill säga att individen har starka sociala band till andra prosociala individer är det mer sannolikt att individen själv väljer att avstå från kriminalitet (a.a.).

4.3 Fängelsestraff som vändpunkt?

Ett fängelsestraff kan för vissa individer även fungera som en vändpunkt (Sampson & Laub 1993). I exempelvis Michalsens (2019) studie var fängelsestraff den andra största vändpunkten för kvinnorna. Fängelsestraffet kan vara särskilt betydelsefullt som en vändpunkt i ungdomsåren. Sampson och Laub (1993) påpekar däremot att effekterna av fängelsestraff bör undersökas mer djupgående i forskning. De menar även att ett fängelsestraff kan ha positiva effekter för individen senare i vuxen ålder men att även detta inte går att konstatera med säkerhet eftersom många andra faktorer existerar samtidigt och kan ha en påverkan (a.a.). Om en individ exempelvis avtjänat ett kortare straff (under ett år), kan straffet vara en bidragande faktor till att individen väljer att avsluta sin kriminella livsstil. Det kan även vara att individen retrospektivt tolkar straffet som en vändpunkt efter att individen avslutat den kriminella karriären. Därför går det inte att fastställa om det var det faktiska fängelsestraffet som hade en påverkan eller om andra faktorer haft betydelse (a.a.).

I en av Sampson och Laubs (2003) studier visade det sig att fängelsestraff inte var en vändpunkt för individerna. Även om forskning menar att fängelsestraff kan fungera som en vändpunkt kan det oftast betraktas som en begränsning för individen och individens positiva utveckling (Soyer 2013). Resultatet av en amerikansk studie påvisade liknande slutsatser och menade att andra faktorer som miljön och övriga intagna i fängelset begränsar individens förmåga att utvecklas i den positiva riktningen (a.a.).

4.4 Äktenskap och anställning - kön har en avgörande roll

Äktenskap har konstaterats vara en prediktor bakom avslutandet av den kriminella livsstilen. Äktenskap är en viktig vändpunkt vad gäller att avsluta den kriminella livsstilen, enligt forskningen (Abrams m.fl. 2018). Däremot förekommer det skillnader mellan könen. Forskningen har ännu inte med säkerhet kunnat konstatera om samma mekanismer gäller för kvinnor. Vidare har forskning inte kunnat bevisa om icke-äktenskapliga partnerrelationer fungerar som en vändpunkt på samma sätt som äktenskap gör (a.a.).

Kön har en avgörande roll enligt forskning. Resultat från diverse studier konstaterar att vändpunkter som äktenskap och anställning har en mer positiv effekt på män än på kvinnor (Brown & Bloom 2018). Vad gäller avslutet av den kriminella livsstilen har forskning påvisat att partnerrelationer har en större effekt på män. Detta på grund av att kvinnor har det svårare att hitta prosociala partnerrelationer (Leverentz 2006). Det har påvisats att kvinnor istället har en avgörande roll vad gäller manlig brottslighet och framtida manlig brottslighet. Forskning konstaterar även att kvinnor och partnerrelationer är nyckelfaktorer för att kunna förstå varför män slutar begå brott (a.a.). Kvinnliga partners kan fungera som vändpunkter eftersom de agerar som prosociala individer i mannens liv. Detta resulterar i att mannen skapar starka band till sin kvinnliga partner och aktivt väljer att inte fortsätta begå brott på grund av risken att förlora det bandet är hög (a.a.).

Viss forskning har visat att det vanligtvis är den manliga partnern som är en bidragande faktor för hur kvinnan påbörjar sin kriminella karriär (Leverentz 2006). En majoritet av de som avtjänar ett fängelsestraff är män. Kriminella män, specifikt de som avtjänat ett fängelsestraff bosätter sig oftast i ett antal områden som är särskilt utsatta (a.a.). De kvinnliga gärningspersonerna bosätter sig även i

dessa områden. Sannolikheten blir därmed mindre för kvinnor att hitta och ingå i prosociala partnerrelationer med män som saknar en kriminell bakgrund (Leverentz 2006).

Sampson och Laub (1993) diskuterar stabil anställning och dess effekt. En hög arbetsmoral och viljan att få en stabil anställning var gemensamt för de individer Sampson och Laub undersökte. Enligt deras teoretiska ramverk är bland annat motivation och en långsiktig framtidsblick indikatorer på ett starkt social kapital. Det påvisar att individen har en vilja att investera i prosociala band till arbetet. Ett starkare socialt kapital innebär att det sociala bandet till arbetet stärks, vilket innebär starkare band till det konventionella samhället. Genom detta ökar sannolikheten för att individen avslutar sin kriminella livsstil (a.a.). Stabil anställning i relation till avbrott i den kriminella livsstilen har påvisat sig ha större effekt på män än kvinnor (Brown & Bloom 2018). Enligt forskning beror detta på att kvinnor har det generellt svårare att hitta stabila anställningar (a.a.).

4.5 Föräldraskap har en signifikant effekt på kvinnor

Föräldraskap antas även vara en väsentlig vändpunkt i relation till avbrott av kriminalitet. Mycket av den typen av forskning är även baserad på män samtidigt som den är begränsad (Michalsen 2019). Det är konstaterat att föräldraskap för män har en signifikant påverkan på avbrott i kriminalitet. Det finns stöd för att föräldraskap har en positiv effekt på avbrott - både för män och kvinnor (a.a.). Resultaten från Michalsens (2019) studie om vändpunkter för kvinnor visade att moderskap var anledningen till att kvinnorna valde att avsluta sin kriminella karriär. Däremot visar analyser från andra studier att moderskap och barn inte är tillräckliga för att klassas som vändpunkter (Brown & Bloom 2009). Moderskap och barn är fortfarande viktiga aspekter i kvinnans liv. Däremot är moderskap inte en tillräckligt stark vändpunkt för kvinnan om hon möter motgångar som exempelvis fattigdom, viktigmisering eller missbruk (a.a.).

En studie som undersökte den aspekten i förhållande till gängbrottslighet konstaterade att moderskap påverkade kvinnans motivation att sluta begå brott; samt att dessa nyblivna mödrar valde att avsluta sin association med gänget (Pyrooz m.fl. 2017). Studien påvisade en märkbar skillnad mellan nyblivna föräldrar. Faderskap visade sig enbart ha en temporär effekt på viljan att avsluta sin kriminella livsstil och medlemskap i gänget. Därtill gäller detta enbart manliga föräldrar som bodde tillsammans med sina barn (a.a.).

Trots detta kan pressen av att integrera sig tillbaka till samhället förhindra eller försvåra kvinnans möjligheter att ta föräldrarollen; vilket kan resultera i att vändpunkten inte fyller sin funktion (Michalsen 2019). Även om detta kan vara relevant i vissa aspekter, finns det forskning som stödjer att föräldraskap har en signifikant effekt på kvinnors avbrott av kriminalitet. Moderskap reducerar kvinnors brottsliga beteende samt att det minskar kvinnans narkotikabruk (a.a.). Moderskap har alltså en mer signifikant effekt på avbrott hos kvinnor än vad äktenskap har. En markant skillnad i den aspekten är därmed att könen skiljer sig åt i vissa avseende vad gäller vändpunkter. Föräldraskap har en signifikant större effekt på kvinnor och äktenskap har en större effekt på män (a.a.).

5. METOD OCH MATERIAL

I följande avsnitt kommer studiens val av metod samt tillvägagångssätt att beskrivas. Bland annat kommer trovärdigheten till mätningen, metodvalet, etiska aspekter samt egna reflektion kring valet att argumenteras för.

5.1 Metodval

Metoden för denna studien är ett kvalitativt tillvägagångssätt med semistrukturerade intervjuer. Detta eftersom frågeställningen i studien undersöker före detta kvinnliga gärningspersoners vändpunkter och brytningsmönster ur en kriminell livsstil. Kvinnornas upplevelser är därav betydande för att få en djupare förståelse kring vilka faktorer och mekanismer som haft en avgörande roll för avslutet av en kriminell livsstil. Genom att använda semistrukturerade intervjuer skapas förståelse om vilka vändpunkter som varit centrala för kvinnans avslut (Kvale & Brinkmann 2014). Enligt Bryman (2011) består semistrukturerade intervjuer av en intervjuguide med frågor som är centrala för att täcka studiens syfte och har en naturlig övergång mellan frågorna då intervjun ska likna en dialog (a.a.).

Bryman (2011) menar att ett kvalitativt arbetssätt handlar om att ha förståelse för samhället och människorna som studeras. Forskaren befinner sig själv i den sociala verkligheten som analyseras och försöker fånga såväl människors handlingar och dessa handlingars innebörd (a.a.). Informanterna har därför i studien till viss del kunnat uttala sig om vad dem tror bidrog till avslutet av deras kriminella karriär samt resonerat kring sina erfarenheter under tiden som dem var kriminellt aktiva. Studiens resultat är endast baserat på en analys av vad informanterna svarat i intervjuerna. Genom att använda denna typ av kvalitativ metod är det enligt Bryman (2011) betydande att vi som forskare uttalar oss med försiktighet gällande slutsatserna på frågeställningarna. Med hänsyn till viss subjektivitet i analysen har vi också varit noggranna med att detaljerat redogöra för våra tolkningar av materialet på ett sådant sätt att andra enkelt kan förstå det.

Fördelen med den kvalitativa metoden är enligt Malterud (2014) att forskaren kan skapa sig en helhetsbild av informanternas egna beteende och upplevelser, samt förstå vad som fick dem att agera på ett brottsligt sätt. Nackdelen däremot är att det vid djupgående intervjuer kan komma att skapas en social önskvärdhet och att informanten inte svarar det denne vill, utan istället svarar det som den tror att forskaren vill höra (a.a.). Resultatet kan på detta sätt bli skevt och felaktigt (a.a.). Den vanligaste formen av kritik som brukar riktas mot kvalitativa undersökningar är att forskningen är för subjektiv i sin bedömning. Att undersökningen är subjektiv innebär att den i stor utsträckning bygger på forskarnas uppfattningar om det väsentliga (Bryman 2011). Tillvägagångssättet är kritiskt då undersökningarna dessutom är svåra att replikera eftersom en annan forskare aldrig kan befinna sig i exakt samma kontext som när den första undersökningen gjordes (a.a.). Detta resulterar i att slutsatserna för studierna inte kan generaliseras till större populationer utan ska istället generaliseras till teori (a.a.). Generaliseringen till teorin utökar villkoren på så sätt att informationen som samlats in styrker teorins utgångspunkt och därmed ökar validiteten för teorin (a.a.).

5.2 Design

Studien är av kvalitativ karaktär och har en explorativ ansats då det saknas aktuell forskning om kvinnors vändpunkter i den kriminella karriären. Informationen som finns är dock svårtillgänglig eller tagen ur en annan kontext på exempelvis kvinnor bosatta i USA. Studierna kan därför inte tillämpas på kvinnor i Sverige i samma utsträckning då dessa har en annan typ av livsstil, förutsättningar för hjälp och annorlunda lagstiftning. Den explorativa ansatsen används för att förklara olika typer av händelseförlopp eller relationer mellan olika fenomen (Bryman 2011). Vikten i att använda metoden ligger i att skapa en bas för teoribildning på ett aktuellt forskningsområde för att därefter kunna nå ut med så mycket kunskap som möjligt (Ejvegård 2009). Därav kan den explorativa ansatsen göra det möjligt för studien att synliggöra aktuell forskning om kvinnor i Sverige och vilka mekanismer som varit betydande för vändpunkten av deras kriminella karriär.

Studiens resultat jämförs med Sampson och Laubs (1993) åldersgraderade teori om social kontroll där vändpunkter tas upp, som tydligt förklarar varför individer slutar begå brott (a.a.). Även Hirschis (2002) teori om sociala band kommer att beaktas. En kombination av den abduktiva ansatsen har tillämpats fortlöpande under arbetet där ändamålet varit att pröva en teori i verkligheten då hypotesen testas genom observationer (Alvesson & Sköldberg 2007). Däremot har ingen hypotes testats i denna undersökningen. En kvalitativ studie med en abduktiv hypotetisk ingång används när ansatsen både anses vara induktiv och deduktiv (a.a.). Genom detta tillvägagångssätt kan mönster i materialet som tidigare beskrivits inkluderas i analysen vilket ger möjlighet till teoriutveckling (Alvesson & Sköldberg 2007). Kombinationen av ansatserna ökar också möjligheten för en mer heltäckande förståelse av forskningsfältet och materialets omfattning ger en grundlig inblick i ett utforskat fält (Bryman 2011). Kombinationen av ansatserna ökar också studiens tillförlitlighet och resultatens kunskaps- och evidensbaserade grund (a.a.).

Denna uppsats kommer baseras på insamlad empiri för att därefter jämföras med redan formulerade teorier, enligt den abduktiva ansatsen. Ingång i studien är att forskarna samlar ihop empiri för att sedan dra generella slutsatser om det insamlade materialet. Detta görs utan koppling till någon teori. Teorin bildas därefter utifrån de erfarenheter som genererats efter observationerna som genomförts. Därefter jämförs materialet med den åldersgraderade teorin om social kontroll där vändpunkter tas upp och teorin om sociala band. Forskarna antar att vändpunkterna beror på faktorer som; äktenskap, arbete, familj eller mognad.

5.3 Vetenskapsteoretisk utgångspunkt och förförståelse

För att kunna besvara studiens frågeställning är det viktigt att förstå och sätta sig in i intervjupersonernas upplevelser och uppfattningar om varför de valde att förändra sitt liv. Studien har därav utgått från den hermeneutiska metoden som handlar om att förstå och tolka olika fenomen på djupet (Thurén 2007). Den hermeneutiska tolkningen är viktigt när forskaren strävar efter att förstå människors handlingar och resultaten av dessa (a.a.). Individer har en tendens att kunna sätta sig in i hur andra människor tänker och känner och kan därigenom förstå andra människors känslor och upplevelser. Dock kan sanningen variera, en och samma sak kan ha olika betydelse för olika människor (Thurén 2007).

För att kunna förstå kvinnorna i studien och deras erfarenheter samt upplevelser är det nödvändigt att ha en förförståelse som bygger på allt vi upplever, ser, hör, tänker och tycker (Thurén 2007). Förförståelsen är oftast omedveten och har alltid funnits i bakhuvudet. Den kan ibland vara mer eller mindre adekvat där riktig förförståelse bygger på kunskap och felaktig förförståelse är fördomar. Det är dessutom viktigt att veta att saker uppfattas olika i olika kulturer och därav kan förförståelsen komma att variera från forskare till forskare (a.a.). I studier är det omöjligt eller senare önskvärt för forskaren att slita sig från sin förförståelse då denne kan nyttjas för att förklara ett utfall (a.a.). Vår förförståelse för denna studie har till stor del utformats utifrån tidigare kurser som vi läst på kriminologiprogrammet. Forskning som har lästs har behandlat det aktuella problemområdet, dock i andra kontexter. Detta kan medföra att vi som kriminologistudenter inte till fullo besitter lika mycket kunskap inom området då det saknas forskning om kriminella kvinnors vändpunkter i en svensk kontext.

Innan intervjuerna för studien påbörjades fanns där en medvetenhet om att vi som kriminologistudenter besitter vissa förkunskaper och har förförståelse om att en händelse måste ha inträffat som har medfört att kvinnan valt att förändrat sin livsstil. Mer precist ville vi få fram en exakt faktor som påverkat kvinnans beslut. Den förförståelse vi haft för ämnet har därav påverkat vilka frågor vi valt att ställa i intervjuerna.

5.4 Urval och generalisering

Denna studien omfattas av intervjuer med fyra kvinnor som valt att avslutat sin kriminella karriär, det vill säga kvinnor som anser sig ha haft ett kriminellt beteende eller agerat på ett brottsligt sätt någon gång i livet. Val av intervjupersoner har delvis skett genom ett strategiskt urval, vilket enligt Malterud (2014) innebär att urvalet varit målinriktat och styrt av kriterier. Kriterierna för denna studie har varit kvinnor över 18 år som tidigare varit kriminellt aktiva och valt att avsluta sin kriminella karriär. Genom ett samarbete med organisationen KRIS (Kriminellas Revansch i Samhället) vars främsta mål är att fånga upp individer som frigges från en anstalt och ge denna individen stöttning samt motivation till att förändra sin kriminella livsstil (KRIS 2019), har kvinnliga informanter med erfarenhet av tidigare kriminalitet kunnat identifieras och intervjuas. Detta icke-sannolikhetsurval innebär enligt Bryman (2011) att man undersöker de individer man lättast kan få tag i. I detta fall valdes urvalet subjektivt då informanterna endast skulle bestå av kvinnor som frivilligt ville medverka i en intervju. På grund av att kriminalitet i bakgrunden är ett känsligt ämne som få vill prata om ville vi inte riskera att få ett stort bortfall. Eftersom studien är baserad på ett icke-sannolikhetsurval går det inte att göra en generalisering till någon större population.

Kvalitativa forskningsresultat är svåra att generalisera då kritiker menar på att det är omöjligt att generalisera resultaten till andra miljöer än den som forskaren själv befann sig i (Alvesson & Sköldberg 2007). Däremot menar vi att den information som kom fram under intervjuerna kommer kunna täcka det som studien avser undersöka och genom detta resultat kan man enligt Bryman (2011) istället generalisera till en teori.

Nedan följer en tabell som utgör deltagarna i undersökningen (se tabell 1). För att få en djupare bild av vilka individer som intervjuats i studien har vi valt att avkoda informanterna och namnge de med alias, ålder, fängelsestraff samt om

informanten suttit i fängelse mer än en gång. I tabellen kan följande utläsas: Cornelia, 53 år har suttit i fängelse ett och ett halvt år och avtjänat mer än ett fängelsestraff. Lena, 75 år har avtjänat två års fängelsestraff mer än en gång. Anna, 33 år och Sara, 28 år har avtjänat 2 års fängelsestraff vardera och inte haft fängelse som påföljd mer än en gång.

Tabell 1. Presentation av informanterna i studien

Alias	Ålder	Fängelsestraff	>1 fängelsestraff
Cornelia	53 år	1,5 år	JA
Lena	78 år	2 år	JA
Anna	33 år	2 år	NEJ
Sara	28 år	2 år	NEJ

Notera. >1 fängelsestraff belyser om informanten dömts till fängelse som påföljd mer än en gång

5.5 Genomförande

För att besvara studiens frågeställningar genomfördes fyra intervjuer med kvinnor som lyckats lämna kriminaliteten bakom sig. Vi valde att ta kontakt med organisationen KRIS som är en ideell organisation med det främsta målet att hjälpa och motivera människor att lämna den kriminella karriären. Organisationen hjälper individerna att återanpassa sig till samhället med hjälp av ett socialt nätverk fritt från droger (KRIS 2019). Vi tog därefter kontakt med verksamhetsansvarig via mejl där vi presenterade oss och syftet med vår studie. Verksamhetsansvarig föreslog att vi skulle komma in till lokalen eftersom där fanns informanter som var villiga att ställa upp på intervjuerna. Nästkommande dag åkte vi för att besöka organisationen i Malmö där vi blev välkomnade och visade dem olika rummen i lokalen. Verksamhetsansvarig berättade ytterligare om organisationen och hur deras vardag såg ut med olika aktiviteter och samtal. Därefter fick vi kontakt med dem fyra intervjupersonerna som frivillig hade ställt upp på intervjun.

Malterud (2014) understryker en del praktiska detaljer att tänka på innan en intervju genomförs. Exempelvis kan det vara att forskaren bekantar sig med den miljö som intervjupersonen engagerar sig i eller är intresserad av, då detta underlättar förståelsen av det som intervjupersonen berättar (a.a.). Anledningen till att samtliga intervjuer hölls i KRIS lokaler var för att informanterna skulle känna sig bekväma och säkra i den miljön som dem redan är bekanta med. Där behövde dem inte oroa sig för att någon skulle höra vad som sades under samtalet.

Innan varje intervju informerades informanterna om studien syfte, att deltagandet var anonymt samt att dem när som helst under intervjun kunde avbryta sin medverkan eller hoppa över frågor som ställdes till dem. Vi frågade även om det gick bra att spela in samtalet, vilket det gjorde i samtliga intervjuer. Informanterna

fick därefter lämna sitt samtycke till att delta i studien. Intervjuerna spelades in på en privat mobiltelefon där WIFI stängts av till dess att filerna hade överförts till ett USB. Detta för att undvika att någon obehörig skulle komma åt dokumenten (Malterud 2014).

Varje intervju varade mellan 20–50 minuter där vi under intervjuerna använde oss av en utarbetad intervjuguide med frågor där informanterna hade möjlighet att fritt utforma sina svar (se bilaga 1). Fokus i intervjun har lagts på vad informanterna upplevde att dem hade för individuella riskfaktorer, beteendemönster, sociala förhållanden till familj, vänner och närmiljön. Även normer och eventuella handlingar som kan ha påverkat deras val av att avsluta sin kriminella karriär har berörts. Då syftet med studien är att undersöka vilka faktorer som bidrar till en avslutad kriminell karriär för kvinnor har frågorna berört kvinnans sociala liv, vardag samt avvikande beteende. Vi ställde även följdfrågor när vi kände att svaret behövde utvecklas och frågade om vår tolkning stämmer efter varje fråga. Enligt Malterud (2014) görs detta för att undvika missuppfattningar. Under intervjuens gång var det endast vi studenter som gör denna studien och intervjupersonen som närvarade i lokalen.

5.6 Transkribering och analysmetod

Att transkribera en intervju innebär att det inspelade samtalet överförs till skrift för att forskaren lättare ska kunna hantera materialet i efterhand (Bryman 2011). För denna studien har samtliga intervjuer spelats in för att därefter transkriberas; snarast möjligt efter intervjun. Vidare har en tematisk analys tillämpats, vilket är ett vanligt angreppssätt vid kvalitativa data och innebär att forskaren utformar materialet under olika teman för att därefter sammanfatta och analysera resultatet (Bryman 2011). Intervjuerna för studien har analyserats genom denna analysmetod och teman som valts är direkt tagna från intervjuguiden. Därefter har underteman för samtliga huvudteman identifierades.

Kritiken som riktats mot denna typen av kvalitativ analysmetod är att kontexten går förlorad i det som sägs och framkommer därav inte i resultatet (Kvale & Brinkmann 2014). När forskaren gör om inspelningen till textform förloras den sociala situationen (a.a.). För att åtgärda detta problem kan studien relatera till en teori. För att resultaten i denna studie skulle bli av betydelse har vi som forskare reflekterat och tolkat analysen för att därefter kunna relatera den till Sampson och Laubs (1993) samt Hirschis (2002) båda teorier. För att kunna dra slutsatser av resultaten för studien är det viktigt att forskaren själv sätter sig i kvinnans situation och försöker förstå aspekter utifrån hennes perspektiv och därefter tolka erfarenheterna på ett objektivet sätt (a.a.).

5.7 Validitet och reliabilitet

Validitet för studien avser att man mäter det som man har för avsikt att mäta (Bryman 2011). Validitet handlar inte bara om metodvalet utan också om genomförandet av studien, forskarens trovärdighet och skicklighet (a.a.). Detta innebär att forskaren som strävar efter en hög validitet bör förhålla sig kritiskt under studiens gång samt kontrollera, ifrågasätta och teoretiskt tolka resultaten (a.a.).

Reliabilitet för studien handlar om forskningsresultatets tillförlitlighet och kan replikeras vid andra tidpunkter och av andra forskare (Bryman 2011). I de flesta kvalitativa undersökningar är det svårt att uppfylla detta kriterium eftersom det är

omöjligt att få exakt samma resultat då forskarnas förförståelse, uppfattningar och beskrivningar varierar (Bryman 2011). Dessutom ändras intervjupersonernas upplevelser och erfarenheter beroende på tidpunkt och social miljö (a.a.).

För att stärka validiteten för studien tillfrågades intervjupersonerna om svaret på frågan tolkats rätt. Genom att få en bekräftelse på tolkningen som framkommit under samtalet stärktes validiteten (Bryman 2011). Syftet med deltagarvaliditeten är att få en bekräftelse på att beskrivningen som forskaren förmedlat är sann. Forskaren vill försäkra sig om att resultatet för studien blir baserad på informanternas upplevelser och erfarenheter (a.a.). Reliabiliteten för studien har stärkts genom att noggrant beskriva tillvägagångssättet samt vad tolkningarna grundats på. Det är enligt Bryman (2011) viktigt att en forskare som genomför en kvalitativ undersökning tydligt redogör alla faser i forskningsprocessen såsom problemformulering, val av undersökningspersoner samt hur materialet analyserats för att man ska kunna bedöma undersökningens reliabilitet (a.a.).

Informanterna i studierna kan ha visat en social önskvärdhet vilket innebär att denne sagt det dem tror att forskaren vill höra och inte sanningen vilket sänker reliabiliteten (Bryman 2011). Dock har de studier som gjorts i USA på män gällande vändpunkter gett liknande resultat som denna studie vilket bör höja reliabiliteten och tillförlitligheten i mätningen. USA har en västerländsk kultur vilket troligen kan resultera i att studierna även kan tillämpas i Sverige och andra länder med samma kultur. Denna faktor höjer även den externa validiteten. Dock bör detta tillämpas med försiktighet eftersom en riskfylld livsstil i Sverige inte är det samma i USA.

5.8 Etiska överväganden

En etikprövning av studien har genomförts och godkänts av etikrådet på Malmö Universitet (se bilaga 2). Eftersom studien innehåller personuppgifter och annan känslig information ansågs en etisk granskning av studien vara nödvändig. Etiska överväganden är väsentligt att reflektera över innan projektet startar när det gäller planering, genomförandet och presentationen av en studie (Codex 2018). Därav är ett berättigat krav att all forskning som bedrivs ska inriktas på väsentliga frågor och att den håller en hög kvalitet. Forskningskravet innebär att tillgängliga kunskaper utvecklas samt att metoder för forskningen förbättras. Forskningen måste också förhålla sig till de fyra etiska principerna som syftar till att inte utsätta individer för psykisk eller fysisk skada, förödmjukelse eller kränkning (a.a.).

Studien har följt de fyra, enligt Bryman (2011) etiska kraven, vilka är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Dessa principer syftar till att informanterna ska bli informerade om undersökningens syfte vilket har gjorts genom ett informationsbrev som skickats ut till dem tillfrågade i urvalet (se Bilaga 3). I informationsbrevet beskrivs bland annat studiens syfte och vilka villkor som gäller för deltagandet (Bryman 2011). Samtyckeskravet innebär att forskaren är skyldig att informera om att det är frivilligt att delta i undersökningen och att informanterna har rätt att själva bestämma om de vill delta, samt att de när som helst under intervjun kan avbryta sitt deltagande (a.a.). Konfidentialitetskravet innebär att alla uppgifter om informanterna ska ges största möjliga konfidentialitet och att personuppgifterna förvaras på ett sådant sätt att det blir oåtkomligt för obehöriga (a.a.). I informationsbrevet har det framkommit att ingen annan förutom vi studenter som

genomför undersökningen kommer ha tillgång till materialet och att informanternas personuppgifter inte kommer att framgå i uppsatsen. Slutligen syftar nyttjandekravet till att forskaren använder sig av dem insamlade uppgifterna på rätt sätt och endast till forskningens ändamål (Bryman 2011). Uppgifterna som insamlats får inte användas för andra icke-vetenskapliga syften eller projekt (a.a.). Vid intervjun informerades informanterna om att materialet som spelades in endast kommer att användas till denna studiens ändamål samt att alla inspelningar och trunkeringar skulle raderas vid studiens avslut.

Innan mötet med de olika informanterna skickades ett informationsbrev ut (se bilaga 3). Detta för att informanterna skulle ha möjlighet att skapa sig en uppfattning om vem vi var, vad vi skulle undersöka samt vad syftet med studien var. Genom informationsbrevet kunde informanterna känna en viss trygghet till att medverka i intervjun (Bryman 2011). Undersökningspersonerna blev även utlovade anonymitet och rätten till att kunna avbryta intervjun när dem själva ville om frågorna kändes för påträngande eller privata. Slutligen tillfrågades även samtycke för att spela in samtalen för att lättare kunna hantera materialet i efterhand (Bryman 2011).

Kriminalitet och dess information är ett relativt känsligt ämne. För vissa kan det vara jobbigt att prata om, för andra kan det vara information som personen inte vill dela med sig av. KRIS utgångspunkt i verksamheten är dock att individerna som är aktiva i KRIS ska prata om sina tidigare erfarenheter. Därför är det viktigt enligt Bryman (2011) att vi som intervjuare visar hänsyn mot informanterna och deras integritet. Hänsyn till dessa etiska principer togs vid genomförandet av samtliga intervjuer och transkriberingar av intervjuerna har även avkodats. Vid redovisning av resultatet har informanterna namngivits med alias. Det vill säga att namnen som använts i undersökningen är inte informanternas riktiga namn. För att inte behöva inhämta samtycke från vårdnadshavare valdes startåldern 18 år (Bryman 2011; Codex 2018) (Se tabell 1).

5.9 Säkerhet och metodologiska konsekvenser

I samband med studier som rör känsliga ämnen som exempelvis brottslighet är det viktigt att vidta försiktighetsåtgärder eftersom det aldrig går att förutse vad som kan hända ute på fältet. Vid varje intervjutillfälle har vi alltid närvarat två studenter inne i KRIS lokaler. Därför har det aldrig funnits anledning att oroa sig för den egna säkerheten.

Genom studiens metodologiska utformning går det inte att generalisera resultaten till andra miljöer. Istället möjliggörs en analytisk eller teoretisk generalisering som genom resultatets framställning kan jämföra och sammanfatta olika mekanismer som är avgörande för vändpunkter i en kriminell karriär.

6. RESULTAT

Resultatdelen för studien presenteras i två avsnitt; informell social kontroll och avslutad kriminalitet. I det första avsnittet görs en presentation av informanterna och hur deras liv sett ut. Här innefattas tidigare kriminalitet och sociala band. I det andra avsnittet har en djupare analys gjorts och vändpunkterna förklaras eftersom studiens syfte fokuserar på vändpunkterna och inte orsakerna till att de hamnade i kriminaliteten. Dock är det av vikt att förstå vad som bidrog till en start av

kriminaliteten för att få en mer nyanserad helhetsbild av informanterna i studien och vad som fick dem till att avsluta sin kriminella livsstil. Studien har utgått ifrån en tematisk analys. Nedan följer en redogörelse för analysens teman och underteman (Se tabell 2).

Tabell 2. Identifierade teman och underteman

Frågeställning	Tema	Undertema
Vilka vändpunkter är betydelsefulla för före detta kvinnliga gärningspersoner när det gäller avslutandet av den kriminella karriären?	Informell social kontroll	Svaga band till familjen och skolan
		Låg socioekonomisk status
	Avslutad kriminalitet	Föräldraskap
		Fängelsestraff
		Partnerrelationer
		Negativa effekter av missbruket

Notera. Underrubrikerna för temat ”avslutad kriminalitet” är de identifierade vändpunkterna som dessutom besvarar studiens frågeställning

6.1 Informell social kontroll

Detta tema berör Sampson & Laubs (1993) åldersgraderade teori om informell social kontroll. I detta avsnitt har kopplingar till tidigare kriminalitet och sociala band. Dock kommer de identifierade underteman såsom svaga band till familj och skola samt låg socioekonomisk status inte att presenteras enskilt. Detta eftersom tidigare kriminalitet i undersökningens avseende är starkt relaterat till de sociala banden. Vi kommer att kort redogöra för informanternas tidigare kriminella karriär och presentera de identifierade svaga sociala banden.

Det finns många gemensamma faktorer till varför en kriminell karriär påbörjas. När det handlar om intervjupersonernas uppväxtförhållanden så framgår det i ett av fallen att denna tid saknade informanten en stabil familjesituation med båda biologiska föräldrarna närvarande. Cornelia växte exempelvis upp med en kriminellt aktiv far under de första levnadsåren innan modern ersatte honom med en ny fadersgestalt. Redan som ung kände hon ett behov av att tillfredsställa adrenalinsökandet och spänningen med kriminalitet. För henne började den kriminella karriären med att hon stal pengar från sin egen mor eftersom att hon inte fick pengar när hon bad om det. Som 18-åring fick hon sitt första fängelsestraff i två år för smuggling av cannabis och innehav av 17 marijuanaplantor.

För Lena skiljer sig uppväxtförhållandena och förutsättningarna markant. Hon beskriver sin barndom och uppfostran som stabil under de första åren. Föräldrarna var höginkomsttagare och syskonen utbildades alla inom en hög utbildningsgren. Någonstans redan där upplevde Lena press från föräldrarnas håll och hon kände

sig otillräcklig för att uppfylla deras krav. Hon ville inte studera utan ville helt enkelt gå sin egen väg och själv bestämma vad hon skulle göra i livet. Hon upplevde sig själv som rebellisk mot föräldrarna under denna tiden då hon ville stå upp för sig själv. Hon började frekvent umgås med sina kriminella vänner, jobba på illegala spelklubbar och bruka narkotika. Likt Cornelia hade hon också ett behov av spänning och adrenalinkickar. Konsekvenserna av det långa bruket och försäljningen ledde till att hon fick sitt första fängelsestraff i två år för grovt narkotikabrott.

”Jag föddes med guldsmeden [...]. Det började med att jag använde och sålde narkotika tillsammans med mina vänner. Jag gjorde det eftersom jag ville platsa in någonstans, ville känna en gemenskap med någon”.

Anna beskriver sin kriminella karriär med en sen start i vuxenlivet. Kriminaliteten blev för henne den enda utvägen eftersom hennes moder blev sjuk och hon var tvungen att ha hand om sina tre yngre systrar och dotter. Hon jobbade tidiga mornar till sena kvällar för att kunna försörja familjen ekonomiskt. Efter en lång och tuff period såg hon ”snabba pengar” som den enda lösningen på problemet och tog kontakt med en kriminellt aktiv vän och frågade om det fanns någonting som hon kunde göra. Därefter började hon förvara stora mängder med narkotika hemma i garderoben. Det dröjde inte länge innan hon fick sitt första fängelsestraff i två år för innehav av narkotika.

”Jag hade det väldigt tufft en tid. Ekonomin räckte inte till [...]. Jag tog kontakt med fel människor och frågade om jag kunde göra något för att få in extra pengar. Det ledde till att jag förvarade droger hemma mot betalning för att kunna försörja min familj.”

För Sara präglades början av kriminaliteten ytligt med individer i hennes sociala umgänge. Istället umgicks hon med kompisar på fester där det också förekom droger, vilket är en gemensam faktor för informanterna i studien - alla har en bakgrund med drogmisbruk. Kompisarna som hon umgicks med under den tiden var mer eller mindre kriminella och finansierade sitt missbruk till stor del genom ”småbrott” såsom stöld och snatteri. Det var inte förrän Sara fick kontakt med en ung man som hade en längre bakgrund av kriminalitet och missbruk. Hon menar på att hennes kriminella nätverk utvidgades genom umgänge med den unga mannen och hans vänner. Detta ledde till att informanten fortsatte den kriminella karriären.

”Han och hans vänner blev som min familj. [...] på något sätt blev det så att jag satte dem framför mina gamla barndomsvänner. Jag kände inte att vi hade något gemensamt längre... de skaffade jobb och såna grejer... gick vidare med sitt liv.”

Ur materialet framkommer det i två av fallen att informanterna under tiden som de påbörjade sin kriminella karriär kände sig utanför och inte bekräftade av människor i sin omgivning. Lena kände exempelvis press hemifrån från föräldrarna som ville att hon skulle utbilda sig. Hon kände dessutom att hon hade så pass höga krav på sig hemifrån som inte kunde uppfyllas och valde självmant att söka sig till kriminella människor. Där kände hon gemenskap utan krav från någon. Sara berättade att hon under hela sin skolgång känt sig utanför bland de andra barnen och att detta huvudsakligen var orsaken till att hon hade koncentrationssvårigheter och hamnade ofta i bråk med andra barn. Hon sökte

jämt och ständigt bekräftelse i form av andra människors uppmärksamhet samtidigt som hon ville känna samhörighet och vara en del av en grupp. När hon i tonåren hade funnit en ny bekantskapskrets gjorde hon allt hon kunde för att förbli en del av gruppen och bli bekräftad. Detta blev hon när hon tillsammans med resten av umgänget började bruka narkotika.

6.2 Avslutad kriminalitet

Efter en lång kriminell karriär insåg intervjupersonerna sitt beteende och bröt detta mönster. De vändpunkter som varit mest centrala hos informanterna i studien är bland annat familjen, föräldraskapet, partnerrelationer samt fängelsestraffen.

6.2.1 Föräldraskap

Cornelia berättade att hon under tiden som hon var kriminellt aktiv endast vid ett tillfälle valde att lägga kriminaliteten på hyllan; som varade i tio år. Detta var i samband med att hon blev gravid med sin son men olyckligt nog återföll hon i brott och hade flera års kriminalitet framför sig. Samtidigt nämner Lena att hon likaså i en period tagit ett "tillfälligt" avbrott i sitt missbruk och sin kriminella livsstil när hon blev förälder. Däremot återupptog hon kriminaliteten när sonen blev äldre.

Under intervjun med Anna berättade hon att hon blivit dömd till två års fängelse för narkotikainnehav och att ett av skälen till en avslutad kriminell karriär var rädslan över att förlora dottern. När hon suttit inne på anstalten har hon fått höra av andra kvinnor att anledningen till att dem flesta slutar med kriminalitet har varit på grund av deras föräldraskap.

'' När jag suttit på anstalt så har en stor del av kvinnorna berättat att dem slutar begå på grund av barnen. Efter att ha pratat med dem har jag också insett att min vändpunkt också var min dotter, dels eftersom jag aldrig mer vill utsätta henne eller mig själv för detta''.

6.2.2 Fängelsestraff

Samtliga informanter i undersökningen har avtjänat ett fängelsestraff. På mötet med studiens fjärde informant Sara, berättade hon att fängelsevistelsen fick henne att öppna upp ögonen. Hon återberättade att vistelsen påverkade henne negativt; att hon inte tyckte om att hon inte kunde röra sig fritt. Sara valde självmant att bryta sin kriminella karriär efter fängelsetiden. Mycket av det hade att göra med hur hon reflekterade över sitt liv under den tiden. Hon tänkte på hur hennes liv hade kunnat se annorlunda ut om hon valde andra vägar i livet. Tiden i fängelset gav henne även möjlighet att reflektera kring hur hennes kriminella karriär påverkat hennes familjs välmående negativt.

Vidare fick Sara bra kontakt med en annan intagen som enligt henne hjälpte henne att inse att hon fortfarande var ung och att det aldrig var försent att välja en annan väg. Efter att Sara blev frisläppt hade hon bestämt sig för att avsluta kriminaliteten och istället lägga fokuset på att ändra sin livsstil. Informanten uppgav att hon ville leva ett vanligt "svenssonliv"; något som hon erkänner att hon inte önskade tidigare. Med hjälp av hennes farbror fick hon börja arbeta som städerska på farbrorns städfirma. Hon uppger att det har varit tufft att avstå från narkotika men tack vare hennes familjs stöd har det underlättat.

''Jag vill inte vara städerska hela mitt liv såklart, vem vill det? Men jag tar en dag i taget. Jag tjänar mina egna pengar, lagligt. [...] jag vet faktiskt inte hur mitt liv hade sett ut om jag inte blev tagen''.

Sara hade själv insett att hon ville göra en förändring och sluta med de kriminella handlingar. Fängelsevistelsen och dess påverkan är en tydlig vändpunkt i detta avseende. Däremot finns underlag för att anställningen även varit en faktor som bidragit till att hon upprätthöll sin icke-kriminella livsstil. De övriga tre informanterna upplevde möjligheterna till en stabil anställning mycket svårare på grund av deras kriminella bakgrund. Trots detta fanns en gemensam motivation bland kvinnorna; att en dag få ett stabilt arbete. En av kvinnorna var även på god väg för att få en position i KRIS styrelse.

I studien har samtliga informanter avtjänat fängelsestraff. Lena hade en negativ upplevelse av fängelsevistelsen. Det verkar vara på grund av miljön och möjligtvis bemötandet av andra intagna som bidrog till detta.

''Fängelset var på den tiden hemskt om man jämfört med nu. Jag hann inte etablera mitt nät riktigt eftersom jag åkte fast ganska tidigt [...].''

Anna försökte vid ett flertal tillfällen att sluta med kriminaliteten under tiden som hon var aktiv men misslyckades eftersom personerna som hon jobbade för var rädda att hon skulle säga någonting till polisen då hon visste mycket. Hon fortsatte jobba för dem under hot eftersom hon inte vågade dra sig undan på grund av att hon var rädd för konsekvenserna som skulle uppkomma. När polisen en dag stormade in i hennes lägenhet efter ett tips om att hon förvarat narkotika blev detta hennes vändpunkt ut ur kriminaliteten.

''När polisen kom så var det min räddning för jag ville inte vara kvar i det som jag hade gått in i. Det låter kanske bisarrt men så är det och min dotter fick lida mest av detta''.

För Anna fanns rädslan att hamna i fängelse eftersom hon var väl medveten om hur höga straffen var för brotten som hon hade begått. Dock upplevde hon att polisens upptäckt och fängelsestraffet var hennes enda väg ut ur kriminaliteten utan att hamna i kläm med sina kriminella bekanta som hon jobbade för. Hon berättar också om förekomsten av depression och ångest som hon bar på under tiden som kriminellt aktiv samt stressen över att bli påkommen med innehav av narkotika. Vidare har studien visat att fängelsevistelse också varit en viktig vändpunkt för informanten.

Cornelia förklarar att fängelsetiden inte påverkade henne negativt då många av dem intagna på anstalten kände till hennes biologiska far som själv var kriminellt aktiv under den tiden. Hon avtjänade ett och ett halv årigt fängelsestraff för innehav och smuggling av narkotika. Hennes upplevelse utmärker sig markant jämfört med resterande informanter. Till skillnad från dem hade hon en positiv upplevelse av fängelset. Som tidigare nämnt var detta på grund av att hon hade bekanta som också avtjänade ett fängelsestraff under tiden, vilket resulterade i att Cornelia upplevde fängelsemiljön som trygg och generellt positivt.

'' [...] för mig var hela fängelsetiden en positiv upplevelse och jag kände mig som hemma där ganska snabbt. ''

6.2.3 Partnerrelationer

Vid andra försöket till att avsluta den kriminella karriären bestämde sig Cornelia sig tillsammans med sin sambo att dem skulle gå parbehandling och avsluta sina kriminella karriärer. Informanten antyder att hennes samborelation även innefattade missbruk och kriminalitet. När Cornelia skulle förklara hur hon hamnade där hon är idag betonar hon den positiva påverkan sambon hade på hennes egna missbruk och kriminalitet.

“Jag valde själv det jag och min sambo. Vi sökte oss till flera olika socialbyråer och det tog oss sju år innan de gav med sig och gav oss hjälp. Jag har varit på flera olika behandlingshem och boende och därav blev jag drogfri”.

Cornelia menar på att samarbetet och parbehandlingen med hennes sambo hjälpte henne att lämna den kriminella karriären på så sätt att dem motiverade varandra och hade ett gemensamt mål som skulle uppnås. Avslutet var något som hon försökte bearbeta i hjärnan eftersom hon fortfarande var i beroendet av narkotikan och dess kriminogena miljö. Det gemensamma målet för paret var att återförenas med familjen innan det var försent och samtidigt leva ett, enligt henne ”normalt” och drogfritt liv.

” Vi gjorde det tillsammans. Han var min stora målstolpe och utan honom tror jag inte att jag hade suttit här och pratat med er idag. Han var den som under hela denna perioden drog upp mig efter hur destruktiv jag var”.

6.2.4 Negativa effekter av missbruket

Lena berättade under intervjun att hennes vändpunkt av den kriminella livsstilen påverkades av de dåliga upplevelsorna av narkotikan. Hon menar på att det kriminella inte var lika roligt och spännande längre. Under tiden som hon var kriminellt aktiv kände hon att hon redan hade förlorat sina sociala band till vänner och familj, därav fanns där inget hopp om att vinna tillbaka dem, då hon vid ett flertal tillfällen försökt kontakta dem. Hon menar på att de sociala relationerna förlorades när hon valde missbruket. Informanten funderade dock nästan aldrig på att avsluta sin kriminella karriär medan hon var aktiv eftersom hon inte hade något jobb och de kriminella vännerna och livet hörde till hennes rutiner.

De sista åren hon var kriminellt aktiv tappade hon motivation till att sälja narkotika eftersom hon kände att hon inte fick ut någonting av det och samtidigt ville hon inte riskera sin frihet. Dock brukade hon narkotika för att tillfredsställa sitt beroende men kände ganska snabbt att stimulantian fick sämre kvalitet eftersom marknaden blev större. Inte kort därpå fick Lena besked om att hon insjuknat och måste omedelbart avsluta sitt missbruk för att påbörja en cellgiftsbehandling.

”Jag upplevde inte så stor skillnad efter att jag hade slutat bruka narkotika. Jag var fortfarande lika ensam men jag slapp ju knarket. Hade jag inte blivit sjuk så vet jag att jag fortfarande hade varit fast i missbruket”.

7. DISKUSSION

Diskussionen kommer utgå ifrån studiens metod och resultat samt så kommer studiens frågeställningar att besvaras.

7.1 Metoddiskussion

Då studien strävade efter en djupare förståelse kring vilka faktorer och mekanismer som haft en avgörande roll för avslutet av informanternas kriminella livsstil, valdes ett kvalitativt tillvägagångssätt med semistrukturerade intervjuer. Kvale & Brinkmann (2014) förklarar att en semistrukturerad intervju består av öppna frågor som berör olika teman för forskningsområdet. Forskaren får därmed möjlighet att vara flexibel till frågeformuläret och intervjupersonerna har möjlighet att utveckla sina svar. För studien bidrog detta till att samtalet flöt på och liknade en dialog samt att intervjupersonerna fick en möjlighet att styra intervjuens utformning utifrån de förutbestämda frågorna. Nackdelen med tillvägagångssättet är däremot att de öppna frågorna gjorde att informanten vid ett flertal tillfällen tappade syftet och krävde därför att vi forskare fick återta fokuseringen på studiens syfte. Ämnet som uppsatsen berörde kan dock anses som svårförklarad då det utgår från kvinnans individuella erfarenheter kring kriminalitet och ämnar skapa en djupare förståelse till vilka vändpunkter som varit väsentliga för kvinnornas avslutande karriär. Därav passar det kvalitativa tillvägagångssättet uppsatsens frågeställning och hade inte kunnat undersökas kvantitativt då intresset för någon viss statistik inte är väsentlig för uppsatsens art.

Valet av intervjupersoner har skett genom ett strategiskt urval, vilket enligt Bryman (2011) innebär att urvalet är målinriktat och styrt av kriterier. Då kriterierna för denna studien var kvinnor över 18 år som tidigare varit kriminella och valt att avsluta sina kriminella karriärer, valdes organisationen KRIS (Kriminellas Revansch i Samhället) som är en plats för personer med före detta kriminalitet och missbrukarbakgrund. KRIS tipsade om fyra före detta kriminella kvinnor som är aktiva inom organisationen och de kunde därefter intervjuas. På grund av tidsbristen hann vi inte med mer än fyra intervjuer och därför är det inte möjligt att dra några generella slutsatser som ska vara representativa för en population.

Organisationen KRIS som hjälper före detta kriminella att komma ut i samhället igen lämpade sig för studiens syfte och urval. Fördelen med samverkan som vi haft med organisationen har underlättat för oss att hitta de lämpliga informanterna för studien samt att vi fått tillgång till deras lokaler där vi genomfört intervjuerna. Nackdelen med att tillämpa ett urval som är aktiva inom samma organisation kan för studien betyda att informanternas tolkningar och beskrivningar kan ha blivit påverkade av organisationen. Risken med detta är att organisationer kan påverka informanternas svar och att resultaten för studien på så sätt blir skeva. Informanterna kommer dock från olika bakgrunder och har begått olika typer av brott. Därav besitter de dessutom olika erfarenheter vilket ger en varierad bild av materialet.

Det insamlade och analyserade materialet har identifierat vändpunkterna och tolkat dem med hjälp av Sampson och Laubs åldersgraderade teori om informell social kontroll samt Hirschs (2002) teori om sociala band. Tidigare forskning har varit i åtanke under analysen av resultatet vilket kan ha gjort att teorierna har

påverkat materialet vid analysen mer än vad den annars skulle göra. Dock är detta en fördel som tyder på att resultatet går att generalisera till teorin.

7.2 Resultatdiskussion

7.2.1 Partnerrelationer

Partnerrelationer var en betydelsefull faktor för att Cornelia ville avsluta sin kriminella livsstil. Hon var den enda som uppgav att sambon påverkade henne positivt. Det var således sambons initiativ att tillsammans avsluta den kriminella livsstilen. Denna partnerrelation var således en viktig och central vändpunkt, särskilt enligt informanten själv.

Under intervjuens gång ger Cornelia kontinuerligt stöd för detta; då hon säger att om det inte vore för sambon hade hon inte varit där hon befinner sig idag. Detta är särskilt intressant eftersom forskningen menar att äktenskap har en mer signifikant effekt på män (Brown & Bloom 2018). Leverentz (2006) forskning om detta påvisar liknande resultat. Vidare förklarar Leverentz att äktenskap som vändpunkt är mer effektiv för män på grund av att kvinnor har det svårare att finna prosociala partnerrelationer än män (a.a.). I detta avseende är det även viktigt att belysa faktumet att forskning inte har tillräckligt starka underlag för att fastställa om icke-äktenskapliga relationer (som samborelationer) har samma effekt som äktenskap har som vändpunkt (Abrams & Tam 2018). Det är även otydligt om forskningen kan appliceras på kvinnor (a.a.). Frågan återstår därmed om samma forskning som utgör ett urval av män kan appliceras i denna kontext.

Äktenskap och samborelationer var inte relevant för de övriga kvinnorna i undersökningen. Cornelias livsstil tillsammans med sambon var präglad av kriminalitet och missbruk. Det var inte förens sambon själva aktivt valde att avsluta den kriminella livsstilen som hon insåg att hon måste avsluta sin. Informanten nämner även att parbehandlingar var något som hon och sambon deltagit i. Cornelia förklarar att parbehandlingen var en faktor som underlättade processen för att avsluta den kriminella livsstilen - både för Cornelia och hennes sambo. Med det i åtanke kan det diskuteras om det var själva partnerrelationen som var vändpunkten eller om andra faktorer, som parbehandlingen även hade en signifikant roll. Det är sannolikt att parbehandlingarna agerade som ett värdefullt verktyg för informanten och hennes sambo. Fortfarande finns möjligheten för att partnerbehandlingen kan ha haft en större inverkan på den kriminella livsstilen. Under intervjun förklarade Cornelia kortfattat att parbehandlingen innefattade mestadels möten med bland annat socialbyrå och behandlingshem. Ingen detaljerad förklaring till vad detta exakt innebar gavs.

I Cornelias fall återfanns däremot en annan potentiell central faktor som kan ha påverkat hennes beslut att avsluta sin kriminella livsstil, nämligen föräldraskap. Detta kommer att diskuteras längre ner i avsnittet. Möjligheten finns däremot för att parbehandlingen och/eller föräldraskapet kan ha agerat som "desistance by default", där hon inte reflekterat över andra faktorer, utöver själva partnerrelationen som kan ha haft en effekt på avslutandet av den kriminella livsstilen (Sampson & Laub 1993).

Samtidigt som tidigare forskning redogör för bristerna som finns, kan teorin om sociala band och den åldergraderade teorin appliceras i relation till Cornelias avslut. Anknäpning är det sociala band som framträder som starkast i hennes fall. Det nära och känslomässiga bandet till sambon har visat sig vara betydelsefull. I

och med att sambon initialt själv valde att avsluta sin kriminella livsstil hade hans egen prosociala utveckling en signifikant effekt på Cornelia. Detta speglar teorin om sociala band eftersom hon värdesatte sin partnerrelation ville hon inte riskera att förlora den eller skada anknytningen genom att fortsätta med kriminalitet. Med detta i åtanke är den identifierade vändpunkten i Cornelias fall partnerrelationen eftersom den har förändrat och/eller stärkt hennes sociala band till det positiva (Sampson & Laub 1993). Samtidigt finns det även argument för att parbehandlingen ska ha haft en signifikant roll, då det även kan konstateras att parbehandlingen har stärkt hennes anknytning till sambon och därefter förändrat hennes sociala band till samhället (a.a.).

7.2.2 Fängelsestraff

Vid diskussionen om vändpunkter undersöker forskning fängelsestraffet som vändpunkt (Michalsens 2014). Samtliga informanter i denna studie hade avtjänat ett fängelsestraff. Kvinnorna upplevde straffen olika. Alla tre informanter, med undantaget för Cornelia upplevde straffet negativt. Lena beskrev vistelsen som hemsk. Hon beskrev att hon inte var tillräckligt ”etablerad” som kriminell när hon avtjänade sitt första fängelsestraff i ung ålder; vilket påverkade hennes vistelse negativt. Anna upplevde straffet som tufft på grund av att hon var borta från sin dotter och att det påverkade hennes familj negativt. Sara upplevde straffet som psykiskt utmanande. Vad dessa tre informanter har gemensamt är att fängelsestraffet hade en betydlig påverkan på deras avslut av den kriminella karriären.

Med anledning till dessa tre kvinnor och individer vars upplevelser liknar deras, menar Sampson och Laub (1993) att fängelsestraff kan fungera som en vändpunkt för vissa individer men inte alla. Ett exempel på det är Lena, som upplevde straffet som hemskt men fortsatte sin kriminella karriär trots det. Viss forskning menar att ett fängelsestraff kan begränsa individens positiva utveckling (Soyer 2013). I sin studie fann Soyer (2013) att straffet upplevdes som negativt på grund av fängelsemiljön och övriga intagna som begränsade individen i att utvecklas i den positiva riktningen.

Vad som är särskilt intressant i det avseendet är om det görs en jämförelse mellan Cornelias och Lenas upplevelser av fängelset. I resultat-avsnittet redogör vi för Cornelias positiva upplevelse av fängelsestraffet och att den berodde på att hon mer eller mindre var etablerad i sin kriminella karriär genom bekanta på anstalten. Detta föranledde en fortsatt kriminalitet för henne efter fängelsestraffet. Samtidigt hade Lena en negativ upplevelse. Den huvudsakliga anledningen var att hon inte var tillräckligt etablerad i sin kriminella karriär för att underlätta sin vistelse i fängelset. Trots den negativa erfarenheten fortsatte hon med sin kriminella livsstil. Det är möjligt att Lenas erfarenhet av fängelset hade en signifikant negativ påverkan att det resulterade i brottslighet, istället för en positiv utveckling. Soyers (2013) resultat kan även vara av relevans för Cornelias upplevelse. Hennes positiva erfarenhet av straffet kan möjligtvis ha begränsat hennes positiva utveckling.

Vidare är det intressant att olika upplevelser av ett fängelsestraff trots det har samma utfall för individerna - brottslighet. Möjligtvis kan det bero på brist i åtagande hos båda individerna där de inte delar målsättningen eller strävan efter att vara i enlighet med samhällets definition av att vara framgångsrik (Hirschi 2002). Samtidigt som svaga åtagande kan existera i Lenas och Cornelias

sammanhang är det även möjligt att andra svaga sociala band som brist i den moraliska övertygelsen funnits. Det tillsammans med ingen till minimal delaktighet i konventionella aktiviteter har varit betydande faktorer - trots olika erfarenheter av straffet (Hirschi 2002).

Fängelsestraffet har i forskning även visat sig ha positiva effekter för individen (Soyers 2013). Detta var fallet för två av kvinnorna i denna studie. Anna såg fängelsestraffet som sin faktiska räddning. Liknande erfarenhet kan finnas i Saras berättelse. Det finns studier som stödjer fängelsestraffets funktion som vändpunkt, som exempelvis Michalsens (2019) studie där fängelsestraffet var den andra största vändpunkten. Liknande resultat fann Sampson och Laub (2003) i sin studie. Utifrån Saras erfarenhet är fängelsestraffet en tydlig vändpunkt. Det är särskilt tydligt att straffet var psykiskt påfrestande för henne. Psykisk påfrestelse i kombination med miljön och positivt bemötande från andra intagna resulterade i att Sara självvalt valde att lämna den kriminella livsstilen bakom sig. Utöver att hon reflekterade över hur hennes familj blev påverkad, insåg hon under denna period sin potential. Strax efter att hon avtjänat sitt straff lyckades hon få en anställning via en familjemedlem.

Anställningen har visat sig vara signifikant för Sara vad gäller att upprätthålla sin avslutade kriminella karriär. Även fast Brown och Blooms (2018) studie påvisar att en stabil anställning har en mer signifikant effekt på män, tyder resultatet av denna studie att Sara har etablerat prosociala band till hennes anställning. Brown och Bloom (2018) fann att anledningen till att anställning som vändpunkt har en större effekt på män är för att kvinnor generellt har det svårare att hitta en stabil anställning. I Saras fall erbjöds en möjlighet till en stabil anställning från hennes familjemedlem. Detta kan vara anledningen till att våra resultat inte speglar forskningen i det avseendet. Det är däremot möjligt att kvinnan hade haft svårigheter att hitta en stabil anställning om hon inte hade kontakter. Trots det påvisade Sara en vilja och motivation till att investera i sociala band till arbetet, vilket enligt Sampson och Laubs (1993) åldersgraderade teori speglar individens vilja att investera i sociala band till det konventionella samhället.

Även om anställning i Saras fall inte är en direkt vändpunkt är den fortfarande en betydelsefull faktor och något positivt i hennes livsförlopp. Anställningen är förmodligen en central faktor till att hon inte återfallit i brottslighet men resultaten talar inte för att det är en direkt vändpunkt. Anställningen är ett tecken på att hon har viljan och motivationen att investera i prosociala band till det konventionella samhället (Sampson & Laub 1993). De sociala band som stärkts i Saras avseende är åtagande och delaktigheten i konventionella aktiviteter (Hirschi 2002). Argument kan även framföras för att den moraliska övertygelsen har stärkts genom anställningen, då det belyser individens vilja att följa samhällets regler (a.a.).

En gemensam faktor för Cornelia, Lena och Anna var att de upplevde svårigheter med arbete på grund av deras tidigare kriminalitet. Under intervjun påvisade kvinnorna däremot en stark motivation och vilja att hitta ett arbete; något som är väsentligt för ett starkt social kapital enligt Sampson och Laubs (1993) åldersgraderade teori. Detta tyder på att kvinnorna har en vilja att investera i prosociala band till ett arbete, utöver de redan etablerade sociala banden kvinnorna har stärkt (a.a.).

En särskilt intressant informant i detta avseende var Anna. Hon menade att hon inte kunde avsluta sin kriminella karriär eftersom hon arbetade för andra kriminella personer under hot. Hon uppger att hon funderat över att avsluta sin kriminella karriär tidigare men varit rädd. Det är den huvudsakliga anledningen till att Annas syn på fängelsestraffet är att den "räddade" henne från fortsatt kriminell framtid. Likt Sara uppger även Anna att både kriminaliteten och fängelsestraffet har varit psykiskt påfrestande. Den största utmaningen för Anna under fängelsetiden var hur det skulle påverka hennes dotter. Därav är det svårt att tydliggöra om fängelsestraffet eller dottern var den faktiska vändpunkten. Både Annas och Saras erfarenheter och påföljder av fängelsestraffet speglar vad tidigare kriminologisk forskning och teorier fastslår om ämnet. Däremot kan det i Annas fall vara relevant med två vändpunkter som kompletterar varandra. Mer om föräldraskap i relation till Annas erfarenhet diskuteras längre fram i avsnittet.

Sampson och Laub (1993) poängterar i sin diskussion om fängelsestraff som vändpunkt att det nödvändigtvis inte är fängelsestraffet som är den direkta vändpunkten. Vidare förklarar Sampson och Laub att det ibland är individen som uppfattar fängelsestraffet som en vändpunkt, när individen blickar tillbaka på sina erfarenheter. Därmed blir det svårt att konstatera om det verkligen var straffet eller andra bakomliggande faktorer som påverkade (a.a.). Detsamma kan möjligtvis appliceras på partnerrelationer i denna undersökningens kontext. I Cornelias fall är det tydligt att det inte enbart var samborelationen som påverkade. Tillsammans med parbehandlingen motiverade det kvinnan att avsluta sin kriminella karriär. Cornelia återberättar att grunden till både hennes och sambons motivation var det gemensamma målet att återförenas med familjen. Därför är det otydligt vilken vändpunkt hade starkast påverkan i detta fall. Detsamma kan appliceras i Annas fall. Det är oklart om den identifierade vändpunkten var fängelsestraffet eller föräldraskapet, eller om de båda kompletterar varandra.

Majoriteten av kvinnornas upplevelser speglar forskningen. Däremot är detta ett ämnesområde som är i behov av mer forskning (Sampson & Laub 1993). I denna studies kontext kan det därför inte med säkerhet fastställas att fängelsestraffet var den faktiska vändpunkten för kvinnorna. Även om Sampson och Laub fann stöd för det, påpekar de även att det är svårt att undersöka om det verkligen var fängelsestraffet som var vändpunkten och inte en annan faktor som exempelvis familjen. De menar även att i vissa fall uppfattar individen själva straffet som vändpunkten i efterhand, när det i själva verket varit andra faktorer som varit betydelsefulla (a.a.). Det är möjligtvis fallet i denna kontext vad gäller vissa informanter.

7.2.3 Föräldraskap

Familj är ett återkommande tema i studien. Alla fyra kvinnor påpekade att familjen, specifikt barnen för vissa var ofta något som de tänkte på när de funderade på att avsluta sin kriminella karriär. För två av kvinnorna utmärktes detta tydligare. Cornelias målsättning var exempelvis att återförenas med sin familj. Sara menade att hennes dotter var anledningen till att hon valde att avbryta den kriminella livsstilen. Hon menade att fängelsestraffet var den faktiska räddningen men att dottern var det som motiverade henne att sluta. Lena förklarade att hennes son var något hon ofta tänkte på när hon funderade på att sluta. Däremot framkom det tydligt i intervjun att det inte var den faktiska anledningen. Sara berättade att hennes familj påverkades negativt av hennes kriminella livsstil och det var något hon funderade på under fängelsevistelsen.

Utifrån resultaten är det som mest tydligt att föräldraskapet har varit en central faktor för Cornelia och Anna i processen av att avsluta sina kriminella karriärer.

Utifrån tidigare forskning är föräldraskap en av de mest centrala vändpunkterna. Forskning har funnit stöd för att föräldraskap har en signifikant påverkan på både könen – framförallt för kvinnor (Michalsen 2019). Detta återfanns tydligt i Annas fall. Även om fängelsestraffet förmodligen hade störst effekt och var den faktiska vändpunkten i hennes fall, måste det även beaktas att föräldraskapet hade en signifikant roll. I Annas fall kan det konstateras att dottern var den främsta motivationen för henne när det gällde att avsluta sin kriminalitet. Samtidigt kan det även vara möjligt att fängelsestraffet och föräldraskapet var två vändpunkter i Annas livsförlopp som existerade samtidigt och på ett sätt kompletterade varandra. Om Anna inte hade varit förälder, det vill säga om dottern exkluderas som faktor, återstår frågan om Anna faktiskt hade avslutat sin kriminella karriär. Hade fängelsestraffet haft lika stor inverkan? Det är enbart möjligt att spekulera kring detta. Däremot hade det funnits en viss sannolikhet för att hon skulle fortsätta med kriminalitet. Trots det är det fortfarande tydligt att den starka anknytningen till dottern varit en drivkraft för Anna (Hirschi 2002). Anknytningen har därav varit det starkaste sociala bandet som hon haft; särskilt i jämförelse med delaktigheten och den moraliska övertygelsen (a.a.).

Även om studier som exempelvis Michalsens (2019) påvisat en stark korrelation mellan föräldraskap och avslutandet av den kriminella livsstilen, menar bland annat Brown och Bloom (2009) att moderskap inte är tillräckligt för att fylla sin funktion som vändpunkt. Detta återfinns relativt tydligt i två av kvinnornas erfarenheter. Cornelia och Lena har barn och har erkänt att barnen varit en viktig faktor i deras liv. Kvinnorna uppger även att de under en kort period tog ett avbrott i kriminaliteten och i missbruket på grund av graviditet. Däremot fortsatta både kvinnorna med sin kriminella karriär efter att de fick barnen. Cornelia och Lena uppgav ingen vidare förklaring till det. Möjligtvis kan deras återupptagande av den kriminella karriären bero på deras då etablerade missbruk.

Majoriteten av forskningen menar dock på att moderskap är en viktig motivation för att kvinnan ska avsluta sin kriminella livsstil, speciellt för nyblivna mödrar (Pyrooz m.fl. 2017). Likt Brown och Blooms (2009) slutsats, menar Michalsen (2019) att föräldrarollen blir svår att tygla för kvinnan på grund av diverse motgångar som exempelvis fattigdom eller missbruk. På grund av det fyller vändpunkten inte sin funktion. Detta kan möjligtvis vara fallet för Cornelia och Lena som fortsatte sin kriminalitet efter deras barns födsel. Deras motgångar kan möjligtvis vara deras tunga missbruk som försvårade deras förmåga att ta an föräldrarollen. De berättar att deras behov av spänning och adrenalinkickar var faktorer som bidrog till varför de började begå brott. Detta, tillsammans med missbruken och troligtvis andra motgångar i kvinnornas liv skulle ha kunnat påverka deras förmåga att ta an föräldrarollen.

I deras tidigare kriminalitet kan deras svaga sociala band till det konventionella samhället identifieras. I resultatet uppgav exempelvis Lena att hon förlorade kontakten med sina vänner och familj på grund av missbruket och uppger att hon nästan aldrig hade funderat på att avsluta sin kriminella karriär på grund av familjen eller vännerna. Hennes svaga anknytning och bristen på nära och känslomässiga relationer resulterade i att hennes möjligheter till att reparera de

sociala banden till samhället försvårades (Hirschi 2002). Möjligtvis kan det vara en förklaring till varför Lena fortsatte med sin kriminalitet efter att hon blivit förälder. Det kan även haft en påverkan på hennes faktiska motivation eller vilja att avsluta den kriminella karriären.

Med undantag från Anna skulle detta kunna vara sannolikt att barn inte var en direkt vändpunkt för Cornelia och Lena. Detta belyser komplexiteten bakom ett avslut av en kriminell karriär samt att vändpunkterna inte alltid är uppenbara.

7.2.4 Negativa effekter av missbruk

Lena tappade motivationen till det kriminella livet de sista åren som kriminellt aktiv. Motivationen till att fortsätta sälja narkotika fanns inte och hon kände inte att hon fick ut någonting av att fortsätta. Dock brukade hon narkotika för att tillfredsställa sitt narkotikamissbruk som hon fortfarande var fast i. Detta kan tolkas som att Lena hade motivation och vilja till att avsluta sin kriminella karriär och lägga det livet bakom sig. Trots det var hon fast i ett narkotikamissbruk. Sampson & Laub (1993) talar för vikten av att individen är motiverad i att investera i prosociala band. I Lenas fall räcker motivationen och viljan inte till för att reparera de sociala banden. Ett aktivt försök att bli frisk från missbruket är en väsentlig nödvändighet i hennes fall eftersom hon har varit kriminellt etablerad och fast i ett missbruk under flera års tid. Detta kan jämföras med de tre olika övergångarna i avslutandet av en kriminell livsstil; förändringar i den sociala kontrollen, förändringar i rutinaktiviteterna samt ny identitetsbildning (Carlsson 2019). Dessa tre är väsentliga övergångar för att förstå hur vändpunkterna påverkar avbrott av den kriminella livsstilen. Att välja att avsluta sitt kriminella liv handlar om att individen förändrar sitt livsförlopp och har viljan samt motivation till att utföra det (a.a.). I Lenas fall har hon uppfyllt dessa krav. Hennes rutinaktiviteter förändrades när hon insjuknade och drastiskt var tvungen att förändra sin livsstil. Hon är idag aktiv i KRIS och spenderar mycket av tiden hemma på grund av sjukdomen. Hennes engagemang i KRIS har haft en signifikant påverkan i den sociala kontrollen eftersom hon har fått möjlighet att socialisera sig med andra individer med liknande bakgrund. Både KRIS och de andra aktiva individerna i föreningen ”övervakar” varandra på ett sätt, då det är ett krav i föreningen att individerna ska vara drogfria och inte längre kriminellt aktiva. Genom förändringarna i rutinaktiviteterna och den starkare sociala kontrollen skapades en ny identitet för Lena. Eftersom hon är aktiv i KRIS är hennes starkaste sociala band delaktighet i konventionella aktiviteter (Hirschi 2002). Med undantag för den moraliska övertygelsen som är relativt stark, var resterande sociala band fortfarande bristande vilket kan förklara varför vändpunkten för Lena är svår att identifiera. Lena har potentiella vändpunkter som hon diskuterat kort under intervjun, däremot finns det inget tydligt underlag för att argumenten ska klassificeras som en vändpunkt. En möjlig bidragande faktor till att Lena inte längre är kriminellt aktiv kan möjligtvis vara att hon insjuknat samt hennes höga ålder.

7.2.5 Slutsats

Både forskning och resultatet av vår undersökning visar på att vändpunkter och processen av att avsluta den kriminella karriären inte är svart på vitt. Komplexiteten av vändpunkter påvisas ju närmare livsberättelserna undersöks. Kvinnornas erfarenheter i denna specifika kontext är invecklade. Vändpunkterna framgår tydligare hos vissa av kvinnorna, medan hos andra är de svårare att

identifiera. Vändpunkter som tydligt framkommer i undersökningen är föräldraskap, partnerrelationer och fängelsestraff.

Begreppet vändpunkter bör dock betraktas som ett så kallat paraplybegrepp; det finns fler faktorer som bör tas i åtanke. Till exempel var fängelsestraffet en tydlig vändpunkt hos Anna. Vid närmare undersökning påvisades att informantens dotter var den främsta motivationen till att hon ville lämna den kriminella livsstilen. Lena och Cornelia menade att barnen var deras främsta anledning till att de ville avsluta sin kriminella karriär. Trots det fortsatte de med kriminaliteten. Istället hade partnerrelationer, avsaknad av spänning samt sjukdom en betydligt större roll för deras avslut. För Sara var vändpunkten betydligt tydligare. Motivationen för att lämna den kriminella livsstilen uppstod från en negativ upplevelse av fängelset. Upplevelsen resulterade i en positiv utveckling där kvinnan stärkte de sociala banden till det konventionella samhället; främst genom anställning.

Resultaten av studien speglar vad forskning fastställer kring vändpunkter. Vissa delar belyser där forskning är i behov av att utvecklas. Föräldraskap kan konstateras som viktiga för informanterna. Däremot är det otydligt om detta var en direkt vändpunkt för kvinnorna. Föräldraskap var en gemensam faktor i majoriteten av kvinnornas berättelser; dock inte en direkt vändpunkt. Fängelsestraffet kan ses som en gemensam vändpunkt för två informanter, då båda ansåg att straffet var den största anledningen till att de lämnat den kriminella livet. Däremot kan det argumenteras för att två vändpunkter var relevanta för en av informanterna. Anna uppgav att fängelsestraffet var det som räddade henne, samtidigt som hon uppgav att den största motivationen var hennes dotter. Det är otydligt inom forskningen om det är möjligt att två vändpunkter existerar samtidigt. Utöver fängelsestraffet fanns inga gemensamma vändpunkter vid närmare analyser av resultaten.

7.3 Förslag till framtida forskning

Undersökningen belyser ett antal kunskapsluckor som existerar vad gäller vändpunkter. Trots att befintlig forskning inom ämnesområdet har utvecklats genom årtionden finns det fortfarande ett behov av ytterligare forskning; specifikt vad gäller kvinnor i relation till en avslutad kriminell karriär. Mycket av forskningen är baserad på män och deras erfarenheter av vändpunkter. Viss forskning menar att det fortfarande är oklart om den forskningen kan tillämpas på kvinnors erfarenheter. Därför är ett förslag för framtida studier att undersöka om den befintliga forskningen kan appliceras på kvinnor.

Ytterligare ett förslag för framtida forskning är att genomföra fler studier rörande avslutet av den kriminella karriären som även är baserade på kvinnor. Möjligtvis kan detta ämne undersökas mer djupgående genom en longitudinell studie som fokuserar på kvinnor genom hela livsförloppet. I denna studie uppstod en diskussion om det kan vara relevant för individen att ha fler än en vändpunkt. Denna aspekt anser vi vara särskilt intressant. Därmed kan det vara av intresse för framtida studier att undersöka relevansen av fler vändpunkter för kvinnor.

8. SAMMANFATTANDE SLUTSAT

Syften med studien var främst att belysa centrala faktorer som har en betydande roll för kvinnors avslut av den kriminella livsstilen. Genom att skapa en djupare förståelse och nyanserad bild av informanternas bakgrund har vändpunkterna ut ur kriminaliteten kunnat identifieras. Efter noggranna analyser av resultatet med hjälp av den åldersgraderade teori om informell social kontroll, teorin om sociala band samt tidigare forskning har studien kommit fram till följande slutsatser:

Det som varit väsentligt för avslutet av den kriminella karriären för informanterna i studien är framförallt föräldraskap, partnerskap och fängelsestraff. De identifierade vändpunkterna är i Sampson och Laubs åldersgraderade teori om informell social kontroll även de mest omdiskuterade som påverkar en individ till att avsluta sin kriminella karriär.

Studien fann en gemensam faktor för en stor del av informanterna vilket var föräldraskap. Många av informanterna i studien valde att lägga kriminaliteten bakom sig på grund av att de ville återförenas med sina barn samt att de inte ville gå miste om umgänget med dem. Däremot var föräldraskap mer signifikant som vändpunkt för en av informanterna. För de övriga informanterna var föräldraskap en faktor i processen men kunde inte identifieras som en direkt vändpunkt i denna undersökning. Vidare tyder studien på att fängelsestraff var en gemensam vändpunkt för två av informanterna som menar på att dem ansåg att straffet var den främsta anledningen till att de avslutat sin kriminella karriär. För en av kvinnorna i studien var detta även en räddning från att ta sig ut ur kriminaliteten. Det som varit av intresse i denna studie är att partnerrelationer har kunnat identifieras som en vändpunkt för en av informanterna. Däremot är det inte tydligt i forskningen om partnerrelationer har samma effekt som äktenskap har. Partnerrelation som vändpunkt var enbart relevant för en av informanterna. Hon menade på att parbehandlingen tillsammans med hennes sambo har hjälpt dem båda ut ur kriminaliteten, då de fanns där för varandra och hade ett gemensamt mål. Enligt Sampson och Laubs (1993) är fängelsestraff en vändpunkt som kan ha signifikant effekt om den bidrar till den positiva utvecklingen hos individen. Detta var relevant för två av informanterna i undersökningen. Andra faktorer som visat sig vara betydelsefulla i processen är anställning och vikten av sociala band.

Uppsatsens syfte har med hjälp av det insamlade materialet samt tidigare forskning och teorier kunnat besvaras. Dock finns det en stor kunskapslucka och brist på forskning när det gäller kvinnor och deras uppfattningar av det aktuella problemområdet, vilket är den största anledningen till att ett kvinnligt urval valdes. Detta för att få en generell uppfattning om kvinnors vändpunkter samt att belysa kvinnan inom den kriminologiska forskningen. Det var oväntat att vi inte kunde identifiera en direkt vändpunkt hos en av informanterna. Vid närmare analys upptäckte vi att mer än en vändpunkt kunde vara relevanta för vissa av kvinnorna.

Undersökningens resultat och analys finner stöd för både Sampson och Laubs åldersgraderade teori om informell social kontroll och Hirschis teori om sociala band. Vid närmare analyser var det tydligt vilka sociala band som har förstärkts hos kvinnorna samt vilka sociala band som fortfarande var bristande. Vändpunkterna som identifierats i denna undersökning speglar vändpunkterna i Sampson och Laubs åldersgraderade teori samt tidigare forskning.

9. REFERENSER

Abrams, L.S., Tam, C.C. (2018). Gender Differences in Desistance From Crime: How Do Social Bonds Operate Among Formerly Incarcerated Emerging Adults? *Journal of Adolescent Research*. 33(1). 34-57.

Alvesson, M. & Sköldbberg, K. (1994). *Tolkning och reflektion, vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. 2 uppl., Lund: Studentlitteratur.

Andersson, F. (2013). *The Female Offender - Patterning of antisocial and criminal behaviour over the life-course*. Malmö: Malmö University Health and Society Doctoral Dissertation.

Azad, A., Hau, H.G., Karlsson, M. (2017). Adolescent female offenders' subjective experiences of how peers influence norm-breaking behavior. *Child and Adolescent Social Work Journal*. 35. 257-270.

Brown, M. & Bloom, B.E. (2018). Women's desistance from crime: a review of theory and the role higher education can play. *Sociology Compass*. 1-11.

Brown, M. & Bloom, B.E. (2009). Reentry and Renegotiating Motherhood Maternal Identity and Success on Parole. *Crime and Delinquency*. 55(2). 313-336.

Bryman, A. (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2 uppl., Malmö: Liber AB.

Brottsförebyggande Rådet. (2019). Återfall i brott. ><https://www.bra.se/statistik/kriminalstatistik/aterfall-i-brott.html><HTML (2019-04-12).

Brottsförebyggande Rådet (2015). Börja med en kartläggning! Kunskapsbaserat arbete i utsatta områden. Brottsförebyggande Rådet: Stockholm

Carlsson, C. (2019). Using "turning points" to understand processes of change in offending - Notes from a Swedish study on Life Course and Crime. *British Journal of Criminology*. 52. 1-16.

Codex. (2018) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. ><http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>< PDF (2019-04-14).

Ejvegård, R. (2009) *Vetenskaplig metod*. 4. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Gunnison, E., Bernat, F.P., Goodstein, L (2016). *Women, Crime, and Justice: Balancing the Scales*. USA: John Wiley & Sons Inc.

Hirschi, T. (2002). *Causes of delinquency*. New Brunswick: Transaction Publishers.

KRIS (2019). *INFO*. ><https://kris.a.se/info/><HTML (2019-05-01).

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 3 uppl., Lund: Studentlitteratur.

- Leverentz, A.M. (2006). The love of a good man? Romantic relationships as a source of support or hindrance for female ex-offenders. *Journal of Research in Crime and Delinquency*. 43 (4). 459-488.
- Lindblom, S, Eriksson, L, Hiltunen, A.J. (2018). Criminality, thinking patterns and treatment effects – evaluation of the Swedish cognitive intervention programme ‘new challenges’ targeting adult men with a criminal lifestyle. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*. Vol. 19 (2), 204-224.
- Malterud, K. (2014). *Kvalitativa metoder i medicinsk forskning*. Lund: Studentlitteratur.
- Michalsen, V. (2019). A Cell of One’s Own? Incarceration and Other Turning Points in Women’s Journeys to Desistance. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*. Vol. 63(6). 940-959.
- Ouellet, F (2019). Stop and Go: Explaining the Timing of Intermittency in Criminal Careers. *Crime and Delinquency*. Vol. 65(5), 630-656.
- Pyrooz, D. C., McGloin, JM., Decker S.H. (2017). Parenthood as a Turning Point in the Life Course for Male and Female Gang Members: A Study of Within-individual Changes in Gang Membership and Criminal Behaviour. *American Society of Criminology*. 55(4). 869-899
- Sampson, R. J. & Laub, J. H. (1993). *Crime in the making; Pathways and turning points through life*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Sampson, R.J. & Laub, J.H. (2003). *Shared beginnings, divergent lives*. Cambridge MA: Harvard University Press.
- Soyer, M. (2013). The Imagination of Desistance - A Juxtaposition of the Construction of Incarceration as a Turning Point and the Reality of Recidivism. *British Journal of Criminology*. 91-108.
- Thurén, T. (2007) *Vetenskapsteori för nybörjare*. Upplaga 2:1. Stockholm: Liber.

10. BILAGOR

Bilaga 1. Intervjuguide

Frågeformulär till intervjun

Intervjuerna kommer att inledas med information om uppsatsen samt syftet med intervjun och hur den kommer att vara upplagd. Fortsättningsvis kommer fråga om inspelning och information om anonymitet att ske.

- Beskriv dig själv med tre ord när du var kriminellt aktiv?
- Kommer du ihåg ditt första brott? Ungefär hur gammal var du? Vad hände? Vad fick dig att komma in i det brottsliga livet?
- Hur har din umgängeskrets sett ut under dem åren?
- Beskriv hur en vanlig dag såg ut för dig när du var kriminellt aktiv.
- Är du dömd för något? Om ja, hur har fängelsetiden påverkat dig som person och vad har varit svårast med detta?

Informell social kontroll

- Hur hamnade du där du är idag?
- Vad fick dig till att kontakta KRIS?
- På vilket sätt har KRIS hjälpt dig idag?
- På vilket sätt har du varit inblandad i brottslighet i ditt förflutna? Hade du någon specifik roll?
- På vilket sätt påverkar ditt kriminella förflutna dig och dina möjligheter idag?
- Hade du sagt att du som person idag skiljer dig åt från den personen du var när du var kriminell? Och isf hur?

- Tänkte du någonsin på att sluta med kriminalitet under tider som du var aktiv?
- Upplever du att du har behandlats annorlunda i din umgängeskrets till skillnad från dina manliga bekanta?
- Hur ser din umgängeskrets ut idag?
- Vad skiljer sig mest åt idag och då?

- Hur såg dina familje- och vänskapsrelationer ut när du var kriminellt aktiv?
- Var din kriminella livsstil något som påverkade dina relationer, antingen positivt eller negativt?
- Vilka relationer värdesätter du mest idag?
- Tror du att dina kriminella kamrater hade en påverkan på din kriminella karriär?
- Varför tror du att kvinnor slutar med den kriminella livsstilen?

Avslutad kriminalitet

- Vad fick dig att lämna det kriminella livet bakom dig?
- Hur resonerade du och var det något specifikt som motiverade dig till att sluta?
- Vad är den största skillnaden du upplevde efter du slutade?
- Vad var den största utmaningen mentalt och emotionellt?
- Känner du till andra kvinnor som är aktiva inom den kriminella världen idag?
- Var det svårt att bryta kontakten med dem?
- Vad ser du mest fram emot i livet?
- Beskriv dig själv med tre ord idag.
- Hur påverkade din partnerrelation avslutet av din kriminella livsstil?
- Om du har en partner, har denne varit med under förändringen?
- Hade din partner en viktig roll i att du avslutade kriminaliteten?

- Vad vet dina nära anhöriga om din livsstil? Hur stöttar dem dig?
- Finns det någonting som du vill tillägga?
- Kan jag få återkomma till dig med ytterligare frågor senare under arbetets gång om jag skulle behöva följa upp något?
- Har du några frågor till mig?

Bilaga 2. Etiknämndens utlåtande

Malmö universitet / Fakulteten för Hälsa och samhälle
Etikrådet
Adm sekreterare Ewa Sortberg Bassmann

1(1)

Utlåtande

2019-04-26

HS2019 löp nr
63/97

Projekt: Ex kriminella kvinnor – väsentliga faktorer och mekanismer bakom avslutande av kriminaliteten

Student: Radmila Pajkovic, Nejra Vrbanjac

Handledare: My Lilja

Föredragande: Camilla Nordgren

Etikrådets utlåtande:

Samtliga synpunkter enl Etikrådets tidigare bedömning är bemötta och Etikrådet rekommenderar att projektet genomförs i enlighet med föreliggande ansökan.

Camilla Nordgren

För Etikrådet vid Fakulteten för hälsa och samhälle, Malmö universitet

Postadress	Besöksadress	Tel	Fax	Internet	E-post
Malmö universitet Fakulteten för hälsa och samhälle 205 06 Malmö	Malmö sjukhusområde Jan Waldenströms g 25	040-665 74 54	040-665 81 00	www.mah.se	etikradet@mah.se

Bilaga 3. Informationsbrev

Hej!

Våra namn är Radmila Pajkovic och Nejra Vrbanjac och vi studerar på kriminologiprogrammet vid Malmö Universitet.

Just nu är det dags för oss att skriva vårt examensarbete och vi är särskilt intresserade av att undersöka kvinnor som har tidigare erfarenhet av kriminalitet. Då det inte finns mycket forskning om kvinnors kriminalitet så har vi valt att fördjupa oss i detta - med särskilt fokus på varför man lämnar den kriminella livsstilen bakom sig som kvinna. Vi tycker att det är viktigt att bidra till mer kunskap om detta. Därför är vårt syfte med denna undersökning att belysa de mekanismer som har en avgörande roll i varför man som kvinna lämnar den kriminella livsstilen. Vi anser att det är ett viktigt ämne att undersöka, då man kan få en mer djupgående förståelse och bidra till den svenska forskningen.

Med hjälp av KRIS har vi fått en möjlighet att genomföra denna undersökning. Undersökningen kommer att ske i form av diverse intervju tillfällen för er som är intresserade. Intervjuerna kommer att ta plats i KRIS lokaler för din bekvämlighet och kommer inte ta mer än en timme att genomföra. Intervju tillfället kommer att fokusera på frågor som rör varför du slutade begå brott och vilka faktorer som har haft en avgörande roll för dig. Vissa frågor kan komma att beröra dina tidigare erfarenheter av kriminalitet.

Ditt deltagande i denna undersökning är helt *frivilligt* och du kan välja att avbryta din medverkan när som helst. **Vid medverkan kommer intervjun att spelas in, enbart med samtycke från dig.** Vi kan även försäkra dig om fullständig *anonymitet*. Vi kommer alltså inte samla in namn, adress eller liknande personliga uppgifter.

Materialet som samlas in vid intervjuerna kommer endast att användas i forskningssyfte. I undersökningen eftersträvas konfidentialitet genom att ingen obehörig får ta del av materialet. Det insamlade materialet kommer att förvaras så att det bara är åtkomligt för oss som är undersökningsledare. Resultaten kommer att publiceras i ett kandidatarbete vid Malmö Universitet. I rapporteringen av resultatet i examensuppsatsen kommer informanterna att avidentifieras så att det inte går att koppla resultatet till enskilda individer. All insamlad data kommer även att raderas efter studiens slut.

Du tillfrågas härmed om deltagande i denna undersökning.

Vid frågor eller närmre funderingar kontakta radmila.pajkovic@hotmail.se eller nejra-96@hotmail.com

Vänliga hälsningar,
Nejra Vrbanjac & Radmila Pajkovic